

Ціна 75 центів

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

РІК ХХV.

ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ — 1974 — JULY-AUGUST

Ч. 294-295

НОВІ ДНІ

· NOWI DNI ·

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

Засновник, видавець і редактор 1950-1969

П. К. Волиняк

Видає видавництво "Нові Дні"

В. В. Павлюк — адміністратор

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ:

Д. В. Кислиця (головний редактор),
О. Г. Коновал, П. І. Маляр, І. Д. Пиштало,
Роман Рахманний.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ (на рік):

Канада і США — 6.50 доларів

Австралія — 4.50 австралійських доларів

Франція — 25 франків

Англія — 1.75 фунта

Всі інші країни Європи, Венесуеля — 5.00 дол.

Решта країн Південної Америки — 4.00 дол.

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England.

3 Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide,
S. 5001, Australia.

На Чікаго і околиці:

Mr. D. Sawertailo,
1745 Junior Terr., Des Plaines, Ill. 60016, USA

На Філадельфію і околиці:

Mr. S. Jewsevskyj,
4915 N. Marvine St., Philadelphia, Pa. 19141, USA

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

N O W I D N I
28 Northcliffe Blvd.
TORONTO, ONT., CANADA
M6H 3H1

Second Class Mail Registration Number 1668

На першій сторінці обкладинки: Колишній будинок губернського земства в Полтаві, де міститься нині обласний краєзнавчий музей, побудовано за проектом і наглядом Василя Гр. Кричевського 1903-1906 р.р.

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

П. Феденко — Два кріпаки — Шевченко і Шепкін	1
Є. Гаран — Космічне вино	4
В. Петрашівський — Я хотів би в цю ніч Остан Зірчастий — Проблеми сезону	5
В. Винниченко — Між двох сил	6
Я. Гвоздецький — Австралія гідно зустріла науковців з Європи	7
Д. Чуб — Новий твір М. Понеділка	8
Є. Слон — Олександрійська бібліотека і її історичне значення	12
Н. Сеник — Літературний вечір сковородинця	13
Д. Сіяк — Найновіші видання	15
К. Сенишин — Вшанування пам'яті Волиняка у Лондоні	16
О. Несіна — Нове і старе про Венеру	18
О. Филипович — Дуже добрий концерт	20
К. Теличко — В. Доброліж відійшов у вічність	22
Л. Биківський — Соломон I. Гольдельман	24
Читачі пишуть	26
А. Юр. — Чому діти брешуть	28
	30

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЙ:

Комітет "Полтавського вечора", Торонто, Канада	\$50.00
А. Мельниченко, Голлівуд, США	25.00
В. Лобач на видання "Н. Д." присвяченого місту Полтаві, Торонто, Канада	10.00
В. Сойко з весілля Василя і Шанон Мовчан, Монреаль, Канада	10.00
Ліда Гузик, Ванкувер, Канада	7.00
А. Владарчик, Лімінгтон, Канада	5.00
А. Владарчик на видання "Н. Д." присвяченого м. Полтаві, Канада	5.00
Прот. И. Желехівський, Провіденс, США	5.00
Віра Петренко, Норвегія	5.00
О. Третяк, Канада	3.50
П. Гурінов, Вінніпег, Канада	3.50
К. Лаврентій, Оттава, Канада	3.50
Прот. Д. Свириденко, Садбури, Канада	3.50
Галина Рябокінь, Ст. Пол, США	3.50
Микола Костирко, Сакраменто, США	3.50
Іван Трегубчука, Арлінгтон Гайтс, США	3.50
В. Дудко, Парк Рідж, США	3.50
Микола Чишака, Нью Йорк, США	3.50
Г. Прихідко, Тандер Бей, Канада	3.00
Ю. Дем'яненко, Австралія	2.50
Микита Котульський, Торонто, Канада	2.00
Любов Гансен, Вашингтон, США	2.00

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Л. Масюта, Канада	1
С. Євсевський, США	1

Всім щиро дякуємо за підтримку.

Редакція і Адміністрація
"Нових Днів"

Редакція не відповідає за зміст платних оголошень.

Статті з поданими іменами авторів не конче відбивають позицію редакції.

ДВА КРІПАКИ – ШЕВЧЕНКО І ЩЕПКІН

Про дружбу великого поета зі славним артистом Михайлом Щепкіном довідуємося із Шевченкового щоденника і з листування між ними, коли Шевченко повернувся з Середньої Азії, із заслання, року 1857. Знайомство його зі Щепкіном почалося ще в Петербурзі, коли Шевченко вчився в Академії мистецтв і часто ходив до театру. Там з великим успіхом виступав Щепкін, особливо в комедіях Гоголя "Ревізор" і "Сватання". Хоч Щепкін був на 26 років старший за Шевченка (народився 1788 р.), однак талановиті земляки стали навіки щирими приятелями.

Про Шевченкову приязнь до Щепкіна говорить поезія, яку Шевченко написав 13 грудня 1844 р. в Петербурзі — з присвятою артистові:

"Заворожи мені, волхве,
Друже сivoусий".

Вслюхом-чарівником назвав Шевченко свого друга, бо Щепкін, як артист на сцені в театрі, захоплював глядачів своїм мистецтвом зображені різні персонажі й характери.

Про свою родину і своє життя та артистичну діяльність Щепкін подав відомості у своїх "Записках". Він народився в селі Красному Обоянського повіту Курської губернії. Південну частину Курщини віддавна заселяють українці. Батько й мати Щепкіна були кріпаками графа Волькенштайна. Михайло Щепкін народився в неволі, як і Шевченко. Виростав Щепкін в українському оточенні, його рідна мова була українська. У своїх "Записках" Щепкін це стверджує, згадуючи пригоду, яка з ним трапилась у дитинстві, коли йому було 4 роки.

Його батько, Семен Щепкін, був управителем маєтностей графа Волькенштайна. Раз він узяв з собою хлопця, ідучи в інше село. В дорозі товариство (були й інші подорожні) спинилося, щоб дати коням спочити. Вилівши по чарці та закусивши, полягали на траві задрімати: було літо. Хлопця батько посадив на віз і не велів йому відходити нікуди. Коли він прокинувся і хотів рушати далі, то не знайшов сина на возі. До краю збентежений, батько збирався їхати далі шукати малого Михайла. Але тут проходив пастух і, побачивши стурбованість подорожніх, заговорив до них. Його українські слова чув пізніше Щепкін і записав їх, як їх переказав йому батько:

"Здорові були, пани! Що ви так сумуєте? Що з вами зробилось?"

Коли довідався про дитину, що десь зникла, пастух промовив:

"Да, се не добре! Може вам покажеться смішно, а послухайте мене, старого. Коли прилучилася з вами така шкода, то ви вже не покидайте того

міста, де вона зробилась. А простійте тут три дні, да посилайте в окрестні села й хутори узвинувати; коли Бог дастъ, то може й знайдете свою дитину".

Батько Щепкіна й товариші подорожні послухали пастухової ради й зостались ночувати на тім місці, де спнилися, а ранком рушили верхи на конях в різні сторони, шукати хлопця. Аж на третій день, обіїхавши сусідні села й хутори, натрапив один із них на того самого пастуха і той сказав:

"А що, нашли ви свого хлопця?"

І додав:

"Він кланяється вам добром здоров'ям... Скажи хлопцевому батькові, що дитина його у Ракитній, у Семена Господиненка, котрий знайшов його близько хутора".

Господиненко з жінкою, бездітні, казали про знайденого хлопця:

"Коли його батько й мати не знайдуться, то взяти вмісто сина і всю худобу йому зоставить".

У цих словах, записаних рукою артиста, видно український ґрунт, на якому виростав Щепкін. І треба додати: до смерті своєї в Ялті (Крим), року 1863, Щепкін рідної мови не цурався. У своїх Записках Щепкін цитує часто українські розмови людей, з якими зустрічався замолоду (його спомини надруковано в книзі "М. С. Щепкін", С. Петербург, 1914 р.).

Михайлові Щепкінові пощастило здобути освіту, бо рабовласники Волькенштайні хотіли мати свого кріпака-землеміра. Але у Щепкіна з дитинства прокинувся хист театрального артиста. Особливий успіх він мав в українських комедіях Івана Котляревського в Полтаві. Там створено театр.

Прихильники його таланту вирішили викупити Щепкіна на волю. Почин до цього дали — князь Микола Репнін-Волконський та поет Іван Котляревський. Довелося торгуватися з Волькенштайнами, бо вони заправили велику суму за Щепкіна і його родину.

Як трактували свого кріпака Щепкіна власники "живих душ", показує лист поміщика П. Анненкова, брата графині Волькенштайн, писаний до Щепкіна, коли він був уже жонатий і славний як знаменитий артист. Анненков писав 29 березня 1878 р. з Курська:

"Миша Щепкін! Як видно, ти не хочеш бути слугою і, мабуть, не скілький бути вдячним за все те, що твій батько придбав, будучи у графа, за освіту, дану тобі; тому графиня хоче всім вам дати вільність, тобто вашій родині — батькові твоєму з усім сімейством за 8 тисяч, бо ваша родина дуже велика. Якщо ти хочеш одержати віль-

ність, то приїди мерщій, то дістанеш. Не теряй часу".

Ціну викупу за Щепкина з родиною уважав князь Репнін (батько Варвари, Шевченкової приятельки) за дуже високу і просив графиню Волькенштайн, щоб погодилася на 4.000 або 5.000 карбованців. Однак "гуманна" поміщиця ані трохи не спустила ціни за кріпака. Полтавські поклонники мистецства Щепкина улаштували в театрі виставу — "в нагороду таланту актора Щепкина для забезпечення його долі" — і крім того організували грошову збірку. Цим способом зібрано 7.207 карбованців. Між особами, що пожертвували гроші на викуп Щепкина, є такі імена: князь Сергій Волконський (1825 р. взяв участь у русі так зв. декабристів проти самодержавного режиму), Григорій Тарновський, Юрій Забіла, Лашкевич, Галаган, Кочубей, Олександер Полетика, Катерина Забіла, Елісей Троцина, Свічка, Олексій Розумовський (син гетьмана), Маркович, Чорниш, Миклашевська, Макурин, Якубович, Левченко, Сахновський, Галецький, В. Тарнавська, Павло Ковінька, А. Кандура та інші. Фактично на викуп Щепкина витрачено 10.000 карбованців, і доплатив своїми грішми князь Репнін.

Перебування в неволі залишило нестерпний слід у душі кріпака Щепкина, як і в Шевченка. У своїх "Записках" Щепкин часто згадує безсердечність поміщиків, що трактували своїх кріпаків, як худобу, і дбали тільки про власну наживу. Так, на стор. 115 згаданої книги читаємо в "Записках" Щепкина, що після війни проти Наполеона I-го 1812 р. російський уряд видав "рекрутські квитанці" тим поміщикам, які послали своїх кріпаків до війська і ті солдати загинули на війні. Уряд платить поміщикам гроші за їхніх кріпаків, що пожертвували своє життя "за віру, царя і отечество", як тоді писала цареславна пропаганда. Про відшкодування родинам убитих вояків не було мови, уряд жалував тільки поміщиків, що мали "втрати". Щепкин записав слова однієї поміщиці, яка після війни 1812 року нарікала на свою біду:

"Уявіть, яке щастя Іванові Васильовичеві, — (казала вона на іменинах у графині Волькенштайн). — "Він віддав до війська 9 чоловік і вірнувся тільки один, так що він одержав 8 рекрутських квитанцій і всі продав по три тисячі (карбованців); а я віддала 26 чоловік і, на мою біду, всі вернулися — таке нещастя!"

Ці слова "доброї поміщиці" чув сам такі кріпак графині Волькенштайн Михайло Щепкин. Він згадав у "Записках", що всі гості графині погодилися зі словами поміщиці, "а деякі навіть додали: Справді, таке щастя, як Бог дав Іванові Васильовичу, не кожному трапляється!"

Таких нелюдських пригод у кріпацькому суспільстві довелося Щепкинові бачити немало, і вони до смерті залишилися в його пам'яті, як і в пам'яті викупленого з неволі Тараса Шевченка.

Однакова доля зблизила обох кріпаків — Шевченка й Щепкина. У "Записках" Щепкина видно таку саму ненависть до кріпацтва, як і в поезії

та в інших Шевченкових творах. Коли Щепкин довідався р. 1857, що Шевченко прибув до Нижнього Новгорода з Туркестану, то зараз написав до Шевченка, щоб приїздив до нього в гості. Він хотів поселити Шевченка на дачі свого сина недалеко від Москви. Як вірний друг поета, Щепкин питав, чи має Шевченко гроши на подорож із Нижнього Новгорода. І ще написав:

"Чи не приїхати мені в Нижній?"

11 грудня Щепкин писав до Шевченка, що збирається приїхати в Нижній Новгород на Різдво і додав: "поколядуємо вкупі". Охота привітати друга була у старого артиста така велика, що він не побоявся зими і дороги кіньми, бо зализвниці до Нижнього тоді ще не було. Цей лист від Щепкина приніс Шевченкові велику радість і втіху. У щоденнику своєму Шевченко записав 21 грудня 1857 р.:

"Сьогодні одержав лист від М. С. Щепкина. Він сьогодні війшав із Москви і я після завтра обійму моого старого, моого щирого друга". 24 грудня Шевченко написав:

"Празникам празник і торжество із торжеств. В третій годині вночі приїхав Михайло Семенович Щепкин".

Щепкин виступив на сцені в театрі в Нижньому Новгороді в комедії Котляревського "Москаль-чарівник" (у ролі Михайла Чупруна) та в ролі Городничого ("Ревізор" Гоголя).

29 грудня Щепкин поїхав назад у Москву. Мистецтво артиста Щепкина зачарувало Шевченка, але він написав у "Щоденнику", що вище стоїть "великий чоловік, лагідно усміхнений друг, мій єдиний, мій незабутній Михайло Семенович Щепкин".

Приїхавши в Москву 11 березня 1858 р., Шевченко спинився у домі Щепкина. Тут він намалював портрет великого артиста, на мою думку, найкращий з усіх портретів Щепкина, хоч Шевченко чомусь не був цим портретом вдоволений.

В Нижньому Новгороді на Різдво 1857 року Щепкин познайомився з молодою Тетяною Піуновою, до котрої сватався Шевченко. Щепкин хотів помогти Піунові у її артистичній кар'єрі в театрі, хоч мав сумніви, чи це вдасться, бо знов, які труднощі мають актори-початківці.

Щепкин, звертаючись у листах до Шевченка українськими словами — "Друже май", на правах давнього приятеля, дорікав поетові за уживання алькоголю:

"Ти, кажуть, дуже кутнув (випив) трохи?" І додав: "Не щадиш ти ні себе, ні друзів своїх. Погано, дуже погано". В листі на переміну російською і українською мовою Щепкин писав: "Бачиш, скільки надряпав?"

І в дальших листах Щепкин часто переходить на рідну українську мову, пишучи — "Друже Тарасе!". Напр., повідомляючи Шевченка про хворобу своєї дружини, Щепкин писав: "Дома не совсем хорошо: жінка дуже була занедужала; тепер, слава Богу, трохи поправилась. А то було тее... і до попа уже доходило діло".

1853 р. прихильники таланту Щепкина влаштували в Москві прощальний обід артистові, що збиралася іхати в Париж. Господар дому історик Погодін знов, що в домашнім господарстві Щепкина переважали українські страви, і замовив обід в українськім стилі:

"Обід був улаштований в алеї і складався переважно з українських страв, щоб підкріпити у мандрівника за кордон спомин про рідний край або, якоюсь мірою, про рідне вогнище" ("Москвитянин", травень 1853 р., книга 2). Ці слова московського журналу показують ясно, що Щепкина вважали за українця. Артист на московській сцені Федір Домбровський промовив на прощання до Щепкина українським віршем:

"Мій милю, сердечний Тату!
Погодин тебе і нас зазував до себе в хату.
Він гарними варениками накормив
І шампанським добре напоїв.
Ми все прибрали чистенько,
Наївся кожний з нас усмак.
Всі будуть згадувати частенько,
Та ще й спасибі скаже всяк!
Яка ж тому була причина?
Ти, наша потіха єдина!
Бо нас оставляєш,
В чужі краї од'їджаєш.
Так ми зійшлися попрощатися,
На дорогу добре поцілуватися.
Прощай! Цілу тебе, мій голубе сизенький.
Вертайся, вертайся до нас здоровенський!
Ох, Без тебе ні з ким мені Стецька дурного грati,
Москва і я будемо з нетерпінням тебе ждати."

Поезія не високої мистецької вартості, але — від широкого українського серця.

У листопаді 1855 р. відбувся в Москві ювілей на славу 50-літньої діяльності Щепкина на сцені. На ювілей прийшли найвизначніші діячі науки, літератури і театрального мистецтва або прислали привітальні листи. Серед інших ювілейних гостей промовляли історики — Сергій Соловйов, Михайло Погодін та інші. Із Петербургу був присланий лист, який підписали письменники — Ф. Тютчев, І. Гончаров, Іван Тургенев, Ол. Толстой, Лев Толстой, Мик. Некрасов та інші.

Письменник Сергій Аксаков прислав огляд артистичної діяльності Щепкина, який прочитано на ювілейному зібрannі. Між іншим, Аксаков зазначив:

"Щепкин переніс на російську сцену справжню малоросійську народність, з усім її юмором і комізмом. До цього ми бачили в театрі тільки грубі фарси, карикатуру на співучу, поетичну Малоросію... Щепкин тому міг це зробити, що він прожив дитинство і молодість свою на Україні, зрідився з її звичаями і мовою. Чи можна забути Щепкина в "Москалі-чарівникові" або в "Наталя-ці-Полтавці"?

У той час Шевченко гинув у неволі в Середній Азії і навряд чи міг довідатись про ювілейне свято свого друга Щепкина.

Мусимо ствердити "етнічний" або "етнограф-

фічний" патріотизм Щепкина, чим він дуже відрізнявся від політичного патріотизму Шевченка. Обох майстрів зближила однакова недоля, бо вони народилися кріпаками, і пам'ятали до смертної години, що тільки щаслива нагода дала їм можливість дійти до вершин культури й мистецтва. Про гноблених поміщицьким режимом кріпаків вони ніколи не забували.

Перебуваючи в Нижньому Новгороді після від'їзду Щепкина, Шевченко записав у Щоденнику 22 січня 1858 р. про відвідини земляка Якова Лазаревського, що приїхав з України. Лазаревський оповідав Шевченкові про поміщицькі утиски на Україні і про повстання кріпаків у Катеринославській губерні 1856 р. З уст Лазаревського записав Шевченко пісню, яку склали кріпаки про неситого поміщика Білозерського:

"А в нашого Білозера
Сивая кобила,
Бодай же його побила
Лихая година!
А в нашого Білозера
Червона хустка,
Ой, не одна в селі хата
Осталася пустка".

Щепкин приятелював ще з одним знаменитим українцем — Миколою Гоголем, але між ними не було такої сердечної приязні, як у дружбі Щепкина з Шевченком. Гоголь був шляхтич і прихильник кріпацького самодержавного режиму. Шевченко й Щепкин багато натерпілися від того деспотизму, який Гоголь визнавав за ідеальний. У листах до Шевченка Щепкин звертався словами — "друже Тарасе". Але до Гоголя писав тільки "Милостивый государь, Николай Васильевич!"

Внук Щепкина, Михайло Щепкин, написав спомин про великого артиста, згадавши і про приязнь між Гоголем і Щепкином, про що він чув від свого батька, Олександра Щепкина:

"Обидва вони знали й любили Малоросію і скоче про неї розмовляли... Вони перебирали звичаї і одежду малоросіян і, нарешті, кухню. Прислухаючись до їх розмови, можна було чути під кінець: вареники, голубці, паляниці — і їх обличчя сяяли від усміху" ("Исторический Вестник", С. Петербург, серпень, 1900 р.). Розмовляли між собою Щепкин і Гоголь по-українському.

Згадка про цих трьох земляків наших вимагає деякого пояснення. У них був український патріотизм, але не однакового рівня і змісту. Гоголь був політично помосковлений, Україна була в його очах невід'ємною частиною Російської імперії на чолі з самодержавним царем. Українські страви, українська пісня, звичаї і народні уборання та спомин про козацьку славу — це все, що залишилося в його пам'яті про Україну.

Щепкин, кол. кріпак, був в опозиції до царського режиму і був щирим приятелем "державного злочинця" Шевченка, котрий у своїй поезії і живим словом виступив на прію проти основ Російської тюрми народів. Він кликав земляків:

КОСМІЧНЕ ВИНО

(Евгеніка)

Ви, може, вже чули про такий рентгенівський апарат, що фотографує знання, сховане в людській голові. Тепер він вживається в університетах, чи таможнях, у мертвецьких домах тощо. А колись його винахідник — Мирон Круча ніяк не поспішав продати комусь патент і заробити гору грошей.

— В руках безпринципових людей моя машина може стати засобом для неетичних вчинків, — говорив він повільно і вдумливо, а його модода дружина Мелодія, хоч їй і далося взнаки життя, готова була ще ждати, бо дуже вірила в нього.

Її батько, фармер — картопельник з Вікторії, не міг стерпіти Мирона, бо той був іншого ніж треба віровизнання. Старий багатій зрікся доночі, відлучив її від спадщини і заборонив загадувати її ім'я в хаті. Затята ж дівчина зціпила зуби і не скорилася. Вона вийшла заміж за того, кого сама собі вибрала. І хай тимчасово її квартира складалася з вузенької кімнати й балкона, хай жінка не доїдала й не розкошувала, зате ні в кого вона не була поштурхалом, зате вона була сама собі господиня, сама собі маленька людина з великим характером. Он як!

Мирон, худий і цибатий, ступаючи обережно, наче так, щоб не зачепити когось довгими кінцівками, відвідував бібліотеки, наукові засідання та академічні процесії, все фотографував своїми апаратами різних типів. Прийшовши ж додому, розшифровував знімки. Оде так він і наткнувся на відвідувача з космосу. Цей чужинець, звичай-

"Поховайте та вставайте, кайдани порвіте". Шевченків "сепаратизм" не злякав Щепкина. Він не вважав на те, що Шевченко, вернувшись з неволі, був і надалі під наглядом жандармів. Щепкин не боявся, що дружбою з Шевченком наскіч на себе репресії царської адміністрації.

Коли б за життя Шевченка упав старий режим, то кожному ясно, що наш поет був би у перших рядах борців за національне й соціальне визволення України. Може й Щепкин запалився б огнем українського політичного патріотизму.

Але Гоголь, коли б дожив до такої рішальної хвилини в історії України, мабуть, зостався б у російському таборі. Клясовий, поміщицький ґрунт, на якому Гоголь виріс, був рішальній у його житті. Це ми бачили на Україні після 1917 року: нащадки козацьких старшин українських — Лизогуби, Капністи, Стороженки, Гудовичі та сила інших, ставши "потомственими російськими дворянами", не стали будівничими незалежної України, а помогали російській білій гвардії відновити царську "єдину неділіму Росію".

но, жив десь далеко у міжзоряному просторі, у великому саду, серед цивілізації, схожої до Земної, тільки старшої, розвиненішої. Наприклад, його сад був повен штучно виведених фруктових дерев. Он праворуч молочне дерево виблискувало плодами: одні з молоком, інші з сметаною, а ще інші з вершками або з сиром. А он зліва — дерево, що родило вареники із смачною м'ясною начинкою. А найцікавішою була лоза, що на ній висіли плоди у формі еспанських шкряніх міхурів для вина. Рідина всередині мала високоякісний винний букет, і від неї ставало весело, але не п'янко. У противагу алкогольні цей напій не шкодив здоров'ю, а, навпаки, був цілющим і гоїв усі тілесні і душевні рани.

Мирон вичитав у своїх фотографіях не лише про існування цих дерев, а й секрет про те, як їх вирощувати.

Розповідаючи жінці про своє відкриття, він надхненно повторював:

— Тепер ми нагодуємо цілий світ і знищимо всі людські хвороби.

А дружина, чепурна, рівно зачесана, слухала, як заворожена, і думала собі, що її приникенню настав кінець. Вона зможе жити в стилі, призначенному їй від народження. Вони куплять дім в північних околицях міста без індустріального затруєння в повітрі. Вона позбудеться свого уїдливого чхання і слізозотечі. А головне — це буде добра наука батькові.

Поява нового фрукта на ринку — річ бажана і приємна. Недарма тисячі садоводів клопочуться в усіх кінцях земної кулі, силкуючись вивести нові гатунки дерев, трав і чагарників. Але в випадку з космічним вином у тих міхурцях — саме його цілюща сила дала ускладнення. Якщо хворі люди почнуть лікуватися чаркою, то як же ж тоді лікарі зароблятимуть на прожиток? Отож, як тільки Миронові міхурі з'явилися в крамниці, — медична професія зразу відчула себе загроженою.

Тут для прикладу можна взяти лікаря, що опікувався Мироновим батьком.

Старий Круча пройшов нелегкий життєвий шлях через три війни і дві голодівки. На схилі літ він жив собі сам пенсіонером і все розтирав свої ревматичні такі ж довгі, як і в сина, кінцівки. Раз на тиждень до нього приїжджає лікар. За ці відвідини платила держава. Ще задовго до лікаревого приїзду старий чоловік шукав англійські слова у словнику, щоб з'ясувати, де і що та як болить. За годину до відвідин він уже сідав у крісло за високими християнськими на передній віранді, щоб же ж не пропустити лікаря. Нарешті, у призначений час розкішний мерседес беззвучно

спинявся перед будиночком і з машини чулося:

— Галло, містер Круча! Гав ар ю?

Хіба таке енергійне звертання не розвеселить серце навіть цілком закостенілого хворякі?

— Та ол рейт — було крекче старий пацієнт, маючи на думці розповісти ще багато інших речей своєму вченому ескулапові.

Але той навіть не спинявши мотора, уже тисне ногую на газ і ѹде собі далі: відвідини скінчилася. Адже уряд оплачує візитацию пенсіонерів, байдуже, чи лікар вилазив з машини, чи ні. Тільки старий пенсіонер так і лишається без поради розради з тими ж болями й болячками.

Та ось після добрих вістей про космічні дерева син і невістка почали відвідувати старого з кошиком, що в ньому серед інших ласощів можна було углядіти й пару шкіряних міхурців. Чоловік і раніше не цурався чарки (поміркованих розмірів, ясна річ), щоб, за його ж словами, "притлумити бацилу". А тепер він хвалив і нахвалитися не міг отих далеких, але з біса розумних людей, що винайшли космічне вино.

І ось настав таки той день, коли старий Круча вже не виглядав лікаря, за годину наперед сівши на веранді. Як і завжди, той самий мерседес загальмував перед будинком, але пацієнта за високими хризантемами не було.

— Галло, містер Круча! Гав ар ю?

Старий не відповідав. Натомість вийшов його син і сказав:

— Дякую вам, пане лікарю, за ваші професійні послуги. Мій батько їх уже більше не потребує.

— Чого ж ви не покликали мене для засвідчення смерті? — похмуро спітав лікар, думаючи з обуренням, що в його роботі постійного клієнта нема: лікуй ти його чи ні, все одно колись помре.

— Містер Круча не помер, — засміявся Мирон. — Навпаки, він тепер виглядає на яких двадцять років молодшим і оце саме пішов був навприсядки після чарки космічного вина.

Лікар розгнівався. Він уже чув, що космічне вино може забрати найвірнішого пацієнта, але ніколи не думав, що біда трапиться саме йому. Він нервово сникнув машиною. Уперше в своєму житті його мотор заревів, а котіщата в коробці швидкостей болісно загарчали. Прихавши додому, лікар довго писав листа до "Медичного журнала", закликаючи своїх колег раз на завжди покінчити з космічним вином, заборонити його, а винахідника, як шахрая, запроторити до в'язниці.

Видима річ, без великих ресурсів Мирон не міг задовольнити потреб навіть тисячної частини хворих і нещасних великого міста Сіднею. Маленький садок космічних дерев, що його чоловік обробляв разом із господарем мешкання містером Курцом, не міг настачити фруктів і для мізерної місцевої крамнички, захованої під голосною вівіскою:

ФРУКТОЛОГ ОЛФЕРІНІ.

Та марно й казати про нестачу фруктів: лікарі відчули себе загроженими і взялися з високим тиском крові за діло.

В. ПЕТРАШІВСЬКИЙ

Я ХОТИВ БИ В ЦЮ НІЧ

Я хотів би в цю ніч бути в рідній країні,
На моїй тополиній надніпрянській землі —
Де безкрайні степи, де річки тихоплинні,
Де побачив я світ у далекім селі...

Знову думи мої в ці безсонні години —
Там, де в місячнім сяйві тужать білі хатки,
Де в глибоких ярах причайлися тіні,
У безвітрі псснули яблуневі садки.

Повен місяць пливе по небесній блакиті,
Ллється зоряне срібло в синь озерних свічад;
На левадах дзвенять в буйній повені квітів
Соловіні пісні наших любих дівчат.

Я хотів би цю ніч провести в Україні,
Пити пахощі лук, і гаїв, і ланів,
І знайти й оживить у синовній гостині
Те, що квітло в мені в молоді мої дні.

Ніч і зоряні смуток. Солов'ї і дівчата.
Линуть думи мої на далекі поля...
І не сила мені цю печаль тамувати,
Гострій сум за тобою, полонена земля!

Незабаром усякі експерти почали виступати на телевізії, кричати в радіо і сіяти словами по часописах, перестерігати громадян цілої країни, що космічне вино шкодить суспільному і статевому співжиттю людей. Споживачі вина — запевняли ці так звані експерти — стають жалюгідними індивідуалістами і починають ненавидіти одне одного, замість любити.

Наслухавши таких теорій, Мелодія й собі задумалася.

— А знаєш, Мироне, — сказала, все це небезпідставне. Пам'ятаєш, як ти мене палко любив, коли в нас не було ані грошей, ані порядного мешкання?

— А я тобі кажу, що все то брехня, — скріпів Мирон, — то лікарі хочуть налякати наших клієнтів, та й усе. Хіба ти не бачиш?

Жінка не бачила.

— Ач, як ти сердишся. Раніше такого ніколи не траплялося. Відцураймося від космічного вина! Ну жити, як колись жили!

— І знову мучитися від усяких хвороб? — іронічно посміхнувся чоловік, доливаючи космічного вина собі до чарки.

— Ти мене не любиш. Ти мені вже кілька тижнів не казав, що любиш. Я тебе покину. Я повернуся до батька.

— Та я часами так і думав, що ти повернешся, — відповів прямодушно Мирон. — Ти й одружилася з наміром навернути мене на своє віровізнання.

Мелодія аж поблідла зо зла.

— Як ти смієш! — процідила крізь зуби. — Ти

ПРОБЛЕМИ СЕЗОНУ

Я не заздрю дівчатам отим
(Я це щиро кажу вам, повірте)
Що в часи холодів і сльоти
Одягають свої мініскірти.

Правда, хлопцям приемно від них...
Ta душа моя часто в тривозі:
Я б їх враз одягнув у штани,
Щоб не мерзли вони на морозі.

Або просто б до серця поклав,
Пригорнув би з теплом, як дитину,
Щоб скarb дорогий — та дівоча нога —
У час холоду марно не гинув.

А як прийде тепло, блисне сонце вгорі
I пригріє і в личко, і в спину,
Отоді спіднички ще коротші беріть,
Піднімайте повище куртину!

1969

шпитував за мною. Ти зфотографував мої думки
своїм апаратом.

— Hi! Слово чести, ні! Я просто здогадувався,
— спохватився Мирон і почав запевняти, що вона
помилляється. — Я ніколи не пішов би на таке.

Та жінка вже більше йому не вірила.

Не зважаючи на всю пропаганду, що сипалася
густим градом на Миронові фрукти, люди й далі
купували їх. Вони казали:

— Якщо хто боїться, то хай не п'є цього вина.
Нам більше зостанеться. Хай молоді не п'ють.

Лікарська метушня стала реклямою і спрово-
кувала велике зацікавлення навіть серед тих лю-
дей, що раніше й не чули про космічне вино.
Тому розлючені невдачею лікарі притягли Ми-
рона до суду, обвинувачуючи його у знахарстві.

Коли почався судовий процес, то навіть кожен
сторонній спостерігач пророкував Миронові ли-
хий судовий вирок. Бо за кілька днів перед тим
одному знахареві дали десять років за те, що
залікував свого надто довірливого пацієнта. Ми-
ронів суд тривав цілий тиждень. Лікарська асо-
ціяція поставила десятки свідків перед почесною
судовою трибуною. Бідолаха Мирон мусив часто
відповідати на сотні запитань "так" чи "ні" —
без жадної можливості на докладніше з'ясування
справи.

Мелодії цей процес коштував багато нервів.
Нещасна жінка вже уявляла себе дружиною дов-
готермінового в'язня, думала про щотижневі від-
відини у в'язниці і розмови крізь грата з заборо-
ною торкатися одне одного, підозрівала шепот-
тіння і переморгування сусідів, бачила себе на
роботі прибиральницею із мітлою в руках. Її
самовпевнений батько скаже, що він наперед
знав, чим закінчиться її одруження. А може він

і дійсно знав, може він і насправді мав рацію.
Мелодія не лишилася в місті аж до оголошення
виоку. Вона склала речі до валізи та й поїхала
додому. Так і сказала: "додому".

Тим часом броватий і суворий суддя взявся за
справу по-діловому... Він особисто покушував
космічного вина, очевидчаки, з деяким здивуван-
ням і з помітним вдоволенням на лиці. Потім
він попросив підсудного показати той апарат, з
допомогою якого чоловік дізнався про космічні
фрукти. Суддя дуже зацікавився цим апаратом
і спітав, чи не можна зфотографувати когось із
присутніх.

— Чому ні, вельмишановний добродію, — від-
повів Мирон. — Кого?

— Певно, що вас — підсудного, а потім ще ко-
гось, наприклад, лікаря, що відвідував містера
Кручу старшого.

Мирон не мав чого ухилятися, а лікар нато-
мість почав вихляти й викручуватися.

Розшифровуючи Миронів знімок, суддя голосно
сміявся і підносив свої важкі брови. А коли
він узявся за фотографію лікаря, то тільки сер-
дито сопів. Нарешті — вирок:

— На підставі свідчень, поданих під час цього
судового процесу, підсудний Мирон Круча звіль-
няється від вини і кари. Він п'є фруктовий сік
так, як його покійна бабуня пила від застуди чай,
зavarений липовим цвітом. Отож, позивачі мають
покрити всі судові видатки в сумі... і так далі, і
так далі. А обвинувачуваний може собі йти —
тільки з умовою, що протягом наступних трьох
років він за оплатою міністра юстиції установить
свій апарат у кожній судовій залі цього штату —
щоб судді могли фотографувати і розшифровувати
людські знання і таким робом ще краще
пильнувати справедливости і викорінювати зло-
чини.

Ось як Миронові апарати увійшли до широкого
вживання.

Щодо Мелодії, то вже за пару місяців її бать-
ко перестав садити картоплю, а перейшов на
вирощування космічної лози, ділячись прибутка-
ми з донькою. Тільки її маті, що в'язала гарні
светри для чоловіка й синів, згадає часом Мирона
і додасть:

— Хай йому небо пошле щастя! Більше в мене
не болить поперек.

— Тобі все твій поперек, — уідливо вставить
чоловік, — а ти не бачиш того, що Круча —
греко-православний.

— Та хай і грек, а все одно чоловік, — запере-
чить жінка. Я свого чоловіка ніколи в біді не
лишала — чи то було б під час суду, чи повені,
чи лісової пожежі.

— Та він не грек, мамо, — скаже Мелодія, —
аж не хочеться й слухати...

ЧИ ВИ ВЖЕ НАДІСЛАЛИ ПОЖЕРТВУ НА
ПРЕСФОНД СВОГО ЖУРНАЛУ "НОВІ ДНІ"?

МІЖ ДВОХ СИЛ

(Продовження)

ДІЯ ЧЕТВЕРТА

Невелика кімната. Софіїн службовий кабінет. Праворуч, більше до рампи — письмовий стіл, круг нього — фотелі й стільці. На столі поліци із канцелярськими справами. Під однією стіною — канапа для публіки. У задній стіні — двері в коридор. Піворуч — двері в сусідню кімнату. Година шоста вечора. На столі горить лампа.

У кімнаті СОФІЯ, одягнена в усе темне, приймає делегації. Біля неї ТИХІН і ДЕЛЕГАЦІЯ РОБІТНИКІВ.

СОФІЯ (*встає, весело, бадьоро до робітників, що також підвідуться з своїх місць*). Отже, товариші, вся справа у ваших власних руках. Якщо хочете, щоб не було визиску, буржуазії, то беріться енергійно самі до організації промисловості. Заводи, фабрики, майстерні — все тепер ваше. Але треба, щоб самі робітники дбали про те, щоб заводи не ставали. Треба думати не про те, щоб кожному поменше робити і побільше заробляти, а про те, щоб побільше наших заводів працювало, щоб більше виробів давали, щоб менше безробітних було.

РОБІТНИК. Та це само собою.... Звичайно, це все так... От тільки... (*Мнеться*). Непойнятно нам одно.. (*Мнеться, похмуро, криво посміхається*).

СОФІЯ. А що саме непойнятно вам?

РОБІТНИК. Та те, що українців ми вигнали. Отож, виходило б, що з цим діло скінчено. А тепер виходить, що вони проміж нас засталися. Нам єто без уніманія...

СОФІЯ. Це ви про мене?

РОБІТНИК. Нас єта самая самостійная Україна і так зарізала. Годі вже...

СОФІЯ. Так чого ж ви хочете? Чим я вам зашкодила?

РОБІТНИК. Та нічого. (*До інших робітників*). Ходімо, товариші. Пошукаємо справжніх товаришів, а то тут... (*Маха рукою, повертається*) *й демонстративно виходить, за ним і всі інші робітники*.

СОФІЯ (*посміхається*). Це вже, здається, третій такий випадок.

ТИХІН (*похмуро*). Буде й двадцять третій, якщо ти з усіма говоритимеш тільки по-українському. Для чого цей націоналізм?

СОФІЯ. Вони в Українській республіці, а не в Росії, — повинні знати нашу мову.

ТИХІН. Е, повинні... Мало чого хто не повинен. А нам через це не довіряють. Держаться бістороні від нас.

СОФІЯ. Ну, добре. Хто там ще? Багато ще?

ТИХІН. Може, годі вже на сьогодні? З десятої години сидимо без перерви.

СОФІЯ. Нічого. Хто там ще?

ТИХІН. Білянкевич із власником цукроварні, селяни, залізничники і ще якихось чоловіка з десять.

СОФІЯ. Чия черга тепер?

ТИХІН. Білянкевича.

СОФІЯ. Клич.

ТИХІН виходить. Софія знаходить на полиці серед паперів якийсь лист, читає.

Увіходять у супроводі Тихона БІЛЯНКЕВИЧ і ще з ним один, обидва одягнені дуже просто, "під робітників". Білянкевич уклоняється запобігливо Софії, увітливо усміхається. Каже:

— Ми до вас, шановна Софіє Микитівно. (*Показуючи ім листа*). Дозвольте відрекомендувати: власник цукроварні Штаубе... (*Той же уклоняється*).

СОФІЯ. Доброго здоров'я. Прошу сідати. (*Показуючи ім листа*). Я прочитала вашу заяву. Це справа не моєї компетенції. З цим вам треба звернутися до...

БІЛЯНКЕВИЧ. Я знаю, я знаю... Але, знавши вас як українку, яка щиро любить самостійну Україну, ми хотіли, щоб ви за нас поклопотали...

СОФІЯ (*з усмішкою*). Вибачайте, я, кажу, читала вашу заяву. Але мушу вам зразу сказати, що ви даремно гадаєте, що я можу вам допомогти. Саме з любові до України я цього не зроблю. Всі заводи, фабрики і вазгалі підприємства переходят до рук народу. Ви, панове, ніяк не хочете на це зважати. Забудьте про старе, раджу вам широ.

БІЛЯНКЕВИЧ. Алеж ви нас зруйнуете!

СОФІЯ. Господи Боже, панове! Цілі віки один клас руйнував економічно мільйони людей, і вам це не здавалося таким страшним. Працюйте, ми вам дамо роботу. Будь ласка... (*Усміхається*).

БІЛЯНКЕВИЧ. Ми нічого проти цього не маємо. Так руйнується господарство всієї країни, гине промисловість! Ось про це, власне...

СОФІЯ. Повірте, панове, що нам не менше потрібно, щоб не загинула промисловість. І ми вживаємо всіх сил, щоб цього не сталося. І промисловість, панове, буде! Але, вибачайте, господарями і власниками будете вже не ви, а самі трудящі.

БІЛЯНКЕВИЧ. Звичайно, ви можете робити тепер усе, що хочете. Але наша повинність сказати вам... І я думав, що для вас інтереси України дорогі. Знавши, як росіяни, ваші товариші,

вивозять усе з України, як руйнують її, ми думали, що ви, як щира українка...

СОФІЯ. Кожне по-своєму, добродію, любить свій рідний край. Той бажає йому одного, а той іншого. Моя ж ваша любов до України, очевидчика, різна.

БІЛЯНКЕВИЧ (*підводиться, холодним томом*). Ми, либонь, помилилися. Недарма ваш татко в такому горі. Наше вам ушанування! (*Уклоняється, й обідає виходять з кімнати*).

СОФІЯ. Бувайте здорові. (*До Тихона, весело, сміючись*). А ти помітив, як ці панки повдягалися "під пролетарів"? А той другий — це ж відомий мільйонер... Ах, як їм, бідним, не хочеться...

ТИХІН (*похмуро*). Але вони звернулися до тебе як до українки, — це характерне.

СОФІЯ. Ну, то що з того?

ТИХІН. Та нічого.

СОФІЯ. Ну, клич інших... хто там на черзі. Я вже, справді, натомилася. Треба швидше. (*Про інше*). Та чи скоро там перепишуть того папера? Ах, Господи, як не вміють нічого робити! З такими навряд чи що збудуємо... (*Нетерпляче, швидко виходить у двері направо*).

До кімнати швидко входять ПОДКОПАЄВ і СІНІЦИН. Вони похмурі, стурбовані. Щось говорять, але, побачивши Тихона, замовкають. ТИХІН, озорнувшись на них, помалу виходить у коридор.

ПОДКОПАЄВ (*оглянувшись кімнату*). Звідси також усе цінне треба буде вивезти. Усе. А головне — гроші. Та де той йолоп Грінберг?

СІНІЦИН. Але, що, власне, сталося, товаришу Подкопаєв? Невже доведеться евакуюватись?

ПОДКОПАЄВ (*тихо, злісно*). Гайдамаки недалеко від міста. Наступають. Розумієте? Та ю у самому місті заворушилися вільні козаки. Як тільки що, так і виступлять.

СІНІЦИН. Чекайте, товаришу! А червона гвардія?

ПОДКОПАЄВ (*люто*). Треба було, товаришу, робити так, як я казав: усіх буржуїв та хахлів перестріляти. А тепер пізно... (*Замовкає, побачивши СОФІЮ, що входить, а потім потиху*). Цій нічого не казати. Ідіть і геть чисто все в цьому будинку візьміть на облік, щоб у разі чого можна було вивезти. А я зараз із червоногвардіцями іду проти гайдамаків, спробую стримати їхній наступ. (*Ідуть у двері направо*).

СОФІЯ мовчики з підозрою провела поглядом за ними.

Входить у супроводі ТИХОНА делегація з селян. Деякі одягнені в світки, деякі в кожухи, деякі у військових шинелях.

СОФІЯ (*іде ім назустріч привітно, весело, вільно*). Доброго здоров'я, товариши! (*Здоровкається з усіма за руки, посміхаючись до кожного. потім сідає в свій фоторель за столом, бере в руки олівця, записника*). Ну, сідайте, товариши! Тихо: чи всім є стільниці?

ТИХІН. Вистачить. Сідайте, товариши!

СОФІЯ (*до делегатів*). Ну, тільки знаєте що? Говоріть коротко, ясно, швиденько. Бо там же

Австралія гідно зустріла науковців з Європи

У квітні місяці в Австралії перебували науковці з Європи: головний редактор *"Енциклопедії українознавства"* проф. В. Кубійович, та член редколегії — док. А. Фіголь. Науковці відвідали всі більші міста, де живуть українці в Австралії, і поінформували, що вже зроблено та що ще треба зробити, щоб видання Енциклопедії закінчити.

У Сіднеї відбулася зустріч з громадянством 19-го, а бенкет 20 квітня. Як на зустрічі, так і на бенкеті, присутніх було близько 50 осіб, зате в Мельбурні, де науковці гостювали з 24-го по 28 квітня, на зустрічі науковців з громадянством було понад 170 осіб.

На цьому вечорі присутні склали або задекларували 12.000 доларів. Український Сідней теж склав 6.000 дол. Та по кількості присутніх на зустрічі і по сумі зібраних грошей рекорди побили українці з Аделаїди, де присутніх на зустрічі було понад 300 соїв і які склали чи задекларували понад 16.000 дол. Маленький український Брізben теж склав понад 2.000 дол. Разом українці Австралії (без Перту), на закінчення Енциклопедії цього разу склали 26.000 дол. та передплатили 25 примірників Енциклопедії (це лише в Вікторії). Тож і в цьому історично важливому ділі українці в Австралії зарекомендували себе найкраще в світі. Але й тут не обійшлося без прикрощів: відоме "бліскуче відокремлення" та поплентачі "президента в екзилі" бойкотували зустрічі з науковцями, а в Сіднеї навіть розповсюджували летючку, в якій закликали не йти на зустріч. Ну що ж — горбатого могила виправить, але в наступному 50-літті, може, Бог допоможе їм зрозуміти вагу і значення Енциклопедії для українського народу.

Я. ГВОЗДЕЦЬКИЙ

(*киває вбік коридора головою*) сидять люди, ждуть. Треба всіх задоволити. Ну, слухаю. Нехай говорить хтось один з товаришів.

СЕЛЯНИ переглядаються між собою, шепочуться, не знають, кому говорити.

СОФІЯ. Ей, товариши, ви наче до станового чи до земського начальника прийшли, а не до своїх товаришів!*) Ну, швиденько! Нехай говорить один, потім другий, — тільки не всі разом. Тут начальства нема, не мніться. Ну?

СЕЛЯНИН У ШІНЕЛІ. Та если по розделности, то пущай уж я... Ми по нашій претенсії. Как, значиться, прийшла перемена з революцією, так, стало буть, тепер по принадлежності. Оно, конешно, какое началство, но усьо ж таки, скажем, трудно. Три годи на хrontі, імею медаль...

*) "Становий" — начальник поліції, "земський начальник" — адміністратор земського самоврядування в царській Росії. Примітка редактора.

СОФІЯ. Чекайте, товаришу! Ви з якого села?
СЕЛЯНИН У ШИНЕЛІ. З Домаховки, Гуляйпольського в'язду.

СОФІЯ (записує). Так. Ну, так у чому ж річ? У чому ваші претенсії?

СЕЛЯНИН У ШИНЕЛІ. Претензії так што, як правильно виражаться, то більше з непоніманням. Той одно, другий по другому соображеню, а как сообща, так...

СОФІЯ. Ви, товаришу, так говорите, що я, ій богу, нічого не розумію.

СЕЛЯНИН У ШИНЕЛІ (*посміхається, похмуро дивиться вгору*). Та звісно, ви по-українському.

СОФІЯ. Ну, так що?

СЕЛЯНИН У ШИНЕЛІ. А ми вже єто знаємо... Видали доволно.

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ. Підояди, Саливоне, ти щось таке накрутів, що й сам, мабуть, не вгрізеш. Ми оце до вас з отим самим голосуванням.

СОФІЯ. Яким саме?

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ. Та щоб вибирать у депутати чи що. У совет депутатів...

СОФІЯ. Ну?

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ. Та ми ніяк не доберемо. Голосували раз. Ну, так. Кидали там бомажки у скриньку. Потім того вийшло уп'ять приказаніє голосувати. Те, кажуть, голосували не на пользу, а тепер то вже начебто настояще. Проголосували й цей раз. Ну, вже ж годі? Так де? Ну, нехай. Ще не спочили люди, як уп'ять тобі прийшла маніфестація, щоб голосувати. Та це ж уже нащо? А це, кажуть, таки настояще, таке вже, що і земля буде, і воля, і, сказати так, усе преподобіє. Ахвішки давали кожному: ти за того, а ти за цього. А я його й на масть не бачив, який той депутат. Ну, та вже хай буде, це вже таки настояще. Аж воно, чуємо, ще таки не настояще. Оце вп'ять голосувати. Так ми вже й розум загубили: нашо воно отак багато голосувати? То вже люди й послали нас оце сюди, щоб довідатися, що воно й до чого.

СОФІЯ. Ну, так я можу вам сказати на це ось що: їдьте додому, голосуйте ще раз і вибирайте.

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ. То таки голосувати?

СОФІЯ (усміхаючись). Таки голосувати. Але знайте, що ці вибори вже, справді, дадуть вам і землю, і волю, і все, що...

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ. Умгу. Так таки, значить, голосувати? (*До селян*). Таки голосувати.

СЕЛЯНИН похмуро хитають головами.

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ. Така штука. Ну, то вже хай так. Тільки ж у нас уже до вас таке прошеніє: чи не можна, добродії-товариші, прекратити слободу?

СОФІЯ. Як то "прекратити слободу"?

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ. Та щоб уже швидше минулися оті мобілізації та всякі беузубразія. Та ще наказували просить вас, щоб дозволили нам настановити за справника*) капитана Твердохилья. Правда, звиняйте вже, він без ноги. Та то вже нічого, а таки буде якесь начальство. Бо вже,

ПОВІДОМЛЕННЯ КОМІТЕТУ В СПРАВАХ ВИДАННЯ ПИСАНОЇ СПАДЩИНИ П. К. ВОЛИНЯКА

Президент редактора збірника Вадима Сварога успішно пісувався вперед і в скорому часі більша частина матеріалу буде здана до друку.

Президія Комітету, продовжуючи організаційну працю, запростила до складу Комітету й отримала позитивну відповідь від ста таких осіб: пані Кейзач М., Логуш М., Мухина Г., Пауш П. А., Подубинська Л., Стрілецька М. і панове Боднарчук І., Гавалешка Ю., Гайовий Ф., Громницький М., Іщенко М., Коба Т., Криволап С., Левко І., Мигаль Б., Плевако П., Садовий Ол., Свириденко П. та с. д-р Слюзар В.

Для успішного завершення своєї праці, тобто віддання збірника писаної спадщини П. К. Волиняка, президія Комітету вирішила збирати передплату на книгу (за пожертви також будемо вдячні). Передплата книги дастає початок фінансової бази і улегшить працю президії Комітету. Президія Комітету вже вдалося призначити представників у деяких осередках українського поселення, а саме: На Австралію — С. Криволап (представник "Нових Днів"), Сан Франціско — Громницький Микола, Чікаго — Завертайло Дацьло, Міннеаполіс — Гайовий Федір, Клівленд Парма — Якиміков Сергій, Монреаль — Стрілецька Марта, Лондон, Онт. — Коба Т., Тандер Бей — Свириденко П., Ванкувер — Цяцька Анатолій.

Президія Комітету продовжує дбати, щоб були представники всюди. Охочих помогти нам — просимо зголоситися, будемо тільки вдячні.

Всю кореспонденцію і передплату просимо слати на адресу секретаря президії Комітету:

I. OLEKSIUK
20 Larkin Ave., Toronto, Ont., Canada
M6S 1L8

а поштові перекази або чеки виписувати на

P. WOLYNIAK FUND

Умови передплати: у твердій оправі — \$10.00, у м'якій — \$8.00. У всіх інших країнах — рівновартість канадської валюти.

ПРЕЗИДІЯ КОМІТЕТУ

не вам кажучи, така пішла скрізь замотанина, що хоч сядь та плач, хоч стоячи реви.

СОФІЯ. Чекайте. У вашому селі є більшовики?

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ. Та ми всі більшовики. Тих українців ані однісінського нема.

СОФІЯ. І ви всі постановили настановити капитана Твердохилья за справника?

*) Начальник повітової поліції. Примітка редактора.

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ. Ну, не можна живіт через ту слободу! Там зарізали, там погравували, там спалили...

СОФІЯ. Ну, і ви хочете, щоб той справник і бив вас, і закидав у холодну, як було за царя?

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ. Е-е, чого ж бить? Ми так не хочемо.

СОФІЯ. Ну, а земля ж як? Прийде справник, то прийде й поміщик: вони один без одного не можуть ніяк. Ви ж що на це скажете?

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ. Ні, поміщик нехай краще уже не приходить, бо не всидить. Та нам, бачите, як би вам сказати? Щоб хтось за старшого був. А то всі старші, а порядку нема. Та ще оді красно... красногвардіонці, чи як їх там? Чи не можна їх повиганять к чортовій матері у їхню Рассєю? Вони ж чисто грабують народ! Забирають хліб, сало, хапають птицю всяку. Це, кажуть, треба в Рассєю. Ну, та й ідь собі в свою Рассєю, та й хапай там! Чи вже скоро прийдуть ті гайдамаки, скажіть, пожалуста? Кажуть люди, що ті вже повиганяють цих гвардіонців. Кажуть, ті гайдамаки нібито з наших таки людей, не капцяня.

СОФІЯ (мовчить якийсь мент). Хм... Добре, товариші, все буде, як ви хочете. Я записала ось тут, ми обміркуємо. А тепер... (Підводиться). Ви підете з оцим товаришем (показує на Тихона), і з вами ще поговорять.

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ. Так буде все? А бомагу нам якусь дасте?

СОФІЯ. Ні, "бомаги" не треба, все буде й так...

СЕЛЯНИН помалу встають, чухаються, мнуться, перешіптаються, — не певні, що все з'ясували.

СОФІЯ (до Тихона). Треба з товаришами п'ябалакати докладніше про все. Ти розумієш? Поведі їх, будь ласка, до товариша Савченка, нехай він їм з'ясує. Добре?

ТИХІН. Добре. (До селян). Ходімте, товариші!

СЕЛЯНИН У КОЖУСІ (уклоняється Софії, за ним інші те саме роблять). Прощавайте! Так нам там уже дадуть бомагу?

СОФІЯ. Там, там. Бувайте здорові! (Коли селяни виходять, вона сідає, безпорадно поклавши руки на стіл, і так сидить).

Входить СЕМЯННИКОВ, жвавий, веселий. Вітається з Софією:

— Здоровенікі були, хохландія мілая! Ви й досі за роботою? Ну, й завзята ви, їй-богу! Але чом'я ви зараз така ніби... скислі? Га?

СОФІЯ. Не допитуйтесь.

СЕМЯННИКОВ. Що?

СОФІЯ. Раджу не допитуватись.

СЕМЯННИКОВ. Тъху, чорт! Ви все з цією українською мовою! Усі ж тут чудово розуміють російську. І навіщо цей націоналізм, роз'єднування, не розумію? Коли ви вже позбудетеся цього буржуазного національного фетишизму? Така ви чудова, енергійна, розумна, така соціалістка хороша — і все псуєте оцим своїм українофільством. Ну, але я сподіваюся, що все це з часом

вивітриться з вашої голови. А справи наші йдуть непогано, товаришко.

СОФІЯ (байдужим голосом). Справді?

СЕМЯННИКОВ. Буржуї знесли сьогодні мільйончик. Зібрали ми також чимало мануфактури. Я думаю запропонувати на засіданні комітету, щоб ужити цей мільйон на організацію праці для безробітних. Треба реквізувати всі відповідні будинки для лікарень і школ. Ех, якби швидше все це безладдя ліквідувати та взятися за творчу роботу! Що ви на це, товаришко? Га? Та почистити трохи нашу публіку. Усяких же пройдисвітів до нас поналазило! Летять, мерзотники, як мухи на мед, і компромітують нашу справу. А як мало інтелігентних, культурних сил! А справа наша велика, грандізна! Дух захоплює, товаришко...

Швидко входить СОРОКІН.

СОРОКІН (до Семянікова). Нарешті вас знайшов. Добриден! (До Софії). Добриден, товаришко!

СЕМЯННИКОВ. Що таке? Що трапилося?

СОРОКІН. Нічого особливого. Ви мені потрібні.

Увіходить ТИХІН.

СЕМЯННИКОВ. Зараз. Я тільки хотів ось із товаришкою...

СОРОКІН (рішуче відводить його вбік, каже потиху). Наших розбіто. Подкопаєв щойно приїхав... він ледве втік. Гайдамаки зайняли вже в місті пошту й телеграф.

СЕМЯННИКОВ (свистить). Тож він хвалився, що...

СОРОКІН. Е, "хвалився"... Ну, та що там! Треба негайно скликати комітет. Та не всіх — українців не треба. Через них усе лихо й вийшло. В останню хвилину розпочали падлюки з нашими сварку з приводу якихось їхніх національних вимог — і це зрубило всіх. Поки наші червоногвардійці сварилися, гайдамаки оточили з усіх боків — і вдарили. Ну, начувайтесь ж, хахляки, ми вам ще покажемо! (Киває головою в бік Софії та Тихона). І оці також можуть щось таке встругнути.

СЕМЯННИКОВ. Як так, то ну їх к чорту! Що ж тепер робити? Кажете розбіто наших упень?

СОРОКІН. Ущент. Але ходімо, ходімо, треба ще скликати... Бо вільні козаки можуть щохвилини удертися сюди... (Хоче вийти, мимохідь невідразу хитає Софії головою й каже). До побачення.

СОФІЯ. Чи щось сталося?

СОРОКІН. Як кажете?

СОФІЯ. Чи щось скoilося?

СОРОКІН. Якщо ви, товаришко, хочете, щоб вам відповідали, то майте на увазі, що не всі розуміють ваше наріччя.

СОФІЯ (гостро). Случилося щось?

СОРОКІН (*так само гостро*). Ні, нічого не случилося, (*Хоче йти*).

СОФІЯ. Постривайте. Я хотіла з вами говорити. Власне, одне питання. Чи то ви наказали закрити українську залізничну школу і спалити всі українські підручники?

СОРОКІН. Так, я.

СОФІЯ. З якою метою?

СОРОКІН. З такою, щоб їх не було. Це я наказав зробити скрізь.

СОФІЯ. А чи ви свідомі того, що ви робите?

СОРОКІН. Не турбуйтесь даремно: я знаю, що я роблю. Я жалкую тільки, що ми досі злочинно потурали вашому націоналізму.

СОФІЯ. Школи й підручники ви називаєте націоналізмом?

СОРОКІН. Я називаю націоналізмом усе, що роз'єднує один народ. Ніякої вашої України не було, нема й не буде. Усе це буржуазно-інтелігентська сантиментальна дурниця, з якою я буду боротися якнайрішучіше. Чуєте, товаришко? Якнайрішучіше! Це нам дуже дорого коштує.

СОФІЯ. О, то це ви заговорили так, як Подкопаєв, недавній капітан царської армії! І це називається "самовизначення, аж до відокремлення"?

СОРОКІН. Так, оце воно є. До побачення.

СОФІЯ. Ну, що ж, бодай щиро сказано.

СОРОКІН (*озирнувшись*). Так, товаришко щиро. Семяніков, пішли! (*Виходить, за ним Семяніков, який під час цієї розмовиувесь час ходив неспокійно по кімнаті*).

СОФІЯ. О, так, тепер уже відкрито це роблять, без фігового листка інтернаціоналізму. (*До Тихона*). Тепер ти чув?

ТИХІН. У них щось трапилось.

СОФІЯ. "У них"? А ми хто? Ха! "Не було, нема й не буде!" О, як вони всі чудово засвоїли цю формулу! Від чорносотенця до соціяліста, всі сдінчастайно обстають за нею. Добре, коли так. От коли вони показали свій інтернаціоналізм... (*Втомлено, до Тихона*). Я більше не прийматиму. Скажи там.

ТИХІН. А завтра?

СОФІЯ. Не знаю. Ну, скажи, хай завтра приходять... Хтось прийматиме.

ТИХІН виходить. Назустріч йому, розминаючись у дверях, увіходить ГРІНБЕРГ.

СОФІЯ. Товаришу Грінберг, ви в якісь справі? Вибачайте, я зараз не можу.

ГРІНБЕРГ (*підходить близько, тихо, значно*). Моя справа та сама. Востаннє питання ви вилюнаєте нашу умову?

СОФІЯ (*гостро*). Товаришу! Я вже вам казала, що ви мене примусите поставити цю справу перед усіма товаришами, і я це зроблю.

ГРІНБЕРГ. Це буде ще одна нечесність.

СОФІЯ. А ви гадаєте, що наша умова була чесна?

ГРІНБЕРГ. Яка б вона не була, я ризикував через неї своїм життям, репутацією, і я її виконав.

СОФІЯ. Ви її не виконали: моого брата розстріляно.

ГРІНБЕРГ. Я вам уже пояснював, як це сталося. І ви знаєте, що через це мене самого трохи не вбили..., коли я хотів оборонити його.

СОФІЯ. Це казочка про білого бичка, на яку нема доказів.

ГРІНБЕРГ. Але батька вашого я все ж таки врятував. Я виконав те, що зобов'язався був зробити. А ви?

СОФІЯ (*нервово*). Чого ви хочете від мене? Чого ви ще тут?

ГРІНБЕРГ. Щоб ви теж виконали своє зобов'язання.

СОФІЯ. Бути вашою рабою і виконувати всі вимоги, які будуть на користь нашій справі? Я готова. Я вам це ввесь час кажу. Ви виконали частину нашої умови, врятувавши моого батька, а я виконаю цю частину.

ГРІНБЕРГ. Але я хочу, щоб ви виконали ту частину, що не має відношення до справи і, може, навіть неприємна для вас. Це було те, ради чого я ризикував своїм життям. Пам'ятаєте?

СОФІЯ. Пам'ятаю, але я цього не робитиму.

ГРІНБЕРГ. Але ви, сподіваюсь, не сумніваєтесь, що я примушу вас виконати хоч одну частину з нашої умови.

СОФІЯ. Не сумніваюсь. Але тільки — смерть.

ГРІНБЕРГ. Гаразд. (*Кругло обертається й хоче вийти, але на півдорозі зупиняється і повертається назад, підходить до Софії*). Уважаю по-трібним перестерегти вас, що серед паперів штабу вільного козацтва знайдено документи про участю вашого батька й братів у контрреволюційній діяльності. Особливо батька. Він був отаманом загону). Він брав участь у розстрілюванні більшовиків ще до нашого виступу. Про ці документи знаю не тільки я. На підставі цих документів вашого батька сьогодні заарештують і цим разом уже напевно розстріляють. Таких злочинців оголошено поза законом.

СОФІЯ мовчить. ГРІНБЕРГ чекає якийсь мент, потім злегка вклоняється і хоче йти.

(Закінчення в наст. числі)

Нехай це буде Вашою амбіцією, Дорогий Передплатнику, — приєднати бодай одного передплатника "Нових днів"!

ОЛЕКСАНДЕР СМОТРИЧ

"БУТЯ"

ЗБІРКА ОПОВІДАНЬ

123 стор.

Ціна 2.50 дол.

З замовленням звертатися:

"PLY" Co-op Ltd.

768 Queen St. W., Toronto 140, Ont., Canada

НОВИЙ ТВІР МИКОЛИ ПОНЕДІЛКА

("Рятуйте мою душу", в-во "Свобода", Нью-Йорк, 1973)

Ще так недавно Микола Понеділок потішив нашого читача своїм твором "Зорепад", сповненим ніжності й любові до рідної землі, просякнутим легкою елегійністю, написаним запашною мовою. Це було три роки тому, а тепер перед нами новий твір — гумористична повість "Рятуйте мою душу", що має 502 сторінки друку. Як відомо, більшість творів нашого автора — це гумористичні повісті та оповідання, і це, здається, головний жанр нашого письменника. Його гумор цілком своєрідний: його не можна поплутати з гумором Остапа Вишні, Юрія Вухналя чи наших еміграційних гумористів. Тож ця повість своюю майстерністю й особливістю гумору близька до його відомих попередніх видань, як "Вітаміни", "Соборний борщ", а особливо — до книжки "Смішні слізинки", яка хоч і з'явилася давніше, але фактично є продовженням рецензованої повісті.

Повість "Рятуйте мою душу", головним героєм якої є молодий хлопець-невдаха, а одночасно й поет Іван Криворучко, — це новий успіх автора. Мова твору скрізь іде від першої особи; а події і їх місце — це таборове життя наших скитальців у Німеччині. Сотні смішних пригод, історій і боротьби за своє місце в таборовому казані змальовано очима невдахи Івана. Автор не шкодує темних фарб ні для свого героя, ні для інших численних дійових осіб. Тут читач знайде сміливу характеристику і американських вояків, які полювали на дівчат, і радянських репатріантів, що провадили "скринінги" в таборі, і дуже своєрідну ексцентричну постаті таборової "красуні" Люції, що не позбавлена й багатьох позитивних рис. Побачить читач і постаті гандлярів, таборову поліцію, а також висміює він титуломанію, нечесність, забріханість, хоч і його головний герой сам часто грішний у тих ділах.

Автор проводить свого невдаху-героя по багатьох посадах чи зайняттях, але скрізь його чекають невдачі: він ледачий, брехливий, нерішучий, у вічних зліднях, його найближче оточення чи зв'язки — це згадана Люція та два приятелі — Кирило та Вадим, які йому часом допомагають, але з якими він раз-у-раз і воює, наділяючи їх найгіршими епітетами.

Тут і афера з коровою ("Коров'яча корпорація"), коли його приятелі "діставши" корову, пробують її зарізати вночі в таборовій лазні, і концерт для американських вояків, і знайомство з німецькою артисткою, і ховання від репатріантів, і опис любовних залотів до Люції, і праця в таборовій редакції та в клініці, і спроби завербувати його на працю радянського або американського сексота, і безліч інших епізодів, що без-

упинно смішать читача вигадливістю автора, фантазією, своєрідною мовою, цікавими ситуаціями.

Впадає в око, що початок повісті написаний ніби більш шаржовано, що властиве і для "Смішних слізинок", але далі ця особливість трохи зменшується, чим твір виграє, наближаючись до реалістичного зображення, хоч і в тому ж жартівливому пляні.

Своєрідність твору полягає і в тому, що автор раз-у-раз робить своєрідні ліричні відступи-вставки, ринаючи в спогади про минуле свого героя ще в рідному селі, що він подає в реалістичних малюнках, часто дуже зворушливих, як, наприклад, згадка про базар і бандуриста, про свою матір.

Хочеться сказати й про своєрідну мову автора, його неологізми, сміливі новотвори, порівняння тощо. Ось низка його зразків лексики: напригодився, прикукобилась (причепурилась), розгромились, недобриться мені, осморужили пляшкою (вдарили), укмітив (побачив, помітив), смуткує, гидомирніший, гидосвітніший, випузирився, вискиглював усіма скиглям, тишкремось перед дверима, зазамковане, рознестяямився, обхорошують, зганчірився, півночиться, та багато інших.

Як русизми чи невдалі вирази (хоч, може, то стилізація мови) бачимо в таких словах: кип'яток (окріп), невіста (наречена), однією собакою (одним собакою, бо собака чоловічого роду), поцарапаю (подряпаю), швиряли (кидали, жбурляли), солдати двинули на сцену (рушили, посунули), нащупали (намацали).

Микола Понеділок дуже часто показує сварки, наростиання гніву, використовуючи свій багатий лексичний запас. Ось він показує гнів свого героя на таборового лікаря: "...Ось він, що своїм розумом зганяє з людей хвороби, він, в якого голова аж бубнявіє із тямі,, бо ж він, людський рятівник, чародіє голками, пінцетами, шаманує над шприцами, відьмує прерізними порошками та таблетками. І він не церемониться брехати!... Ах ти ж опудало царя Гороха! Справжніньке ніщо! Коновал, якого природа наділила язиком довшим від хутірської торохтійки" ... І далі: "...І бурхас, і виє щось мені всередині, виє, як на повний місяць вовкулацька тічка. Із образи мотлошить мене всього — і отак чиргик, чиргик! красе, одбатовує тупим ковбасницьким ножем всі мої груди. І руки, затиснені в кулаки, посмікуються в мене"...

Сипле Іван своєю добірною лайкою часто й на своїх приятелів аж до того, що, здається, готовий знищити їх, але цей гнів солом'яний, дійшовши до кульмінації, він часто від раптової зміни ситуації в'яне, спадає нанівець.

Ідея твору — висміяти, переважно в гіпербо-

ОЛЕКСАНДРІЙСЬКА БІБЛІОТЕКА І ЇЇ ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

Бібліотеки — важливий чинник розвитку культури як окремого народу, так і життя всього культурного світу. З великого числа можна виділити три бібліотеки, які мали найбільше історичне значення в розвитку світової культури: Олександрійська бібліотека в Єгипті, Візантійська Імперіяльна Бібліотека в Стамбулі і Конгресова Бібліотека в Сполучених Штатах Америки. Ці рядки присвячені першій з них.

З погляду західних учених, Олександрійська бібліотека була одним із перших найважливіших центрів наукової думки стародавнього світу, центром збирання і ширення людського знання. У стінах цієї бібліотеки формувалися джерела, що впливали на розвиток світової культури і цивілізації. Звідси досягнення стародавньої культури поступово розходилися до інших частин світу, впливаючи на розвиток і формування культур інших народів. У цьому й полягає велике історичне значення Олександрійської бібліотеки.

Завоювання Єгипту Олександром Великим (Македонським) було значним поштовхом до заснування найважливішої грецької бібліотеки в Єгипті. З літературних джерел знаємо, що Олександер Македонський надавав більше значення азійській культурі, ніж грецькій; цим можна пояснити, що за його життя не раз азійська культура брала верх над грецькою, хоча й вважалася підкореною останній. Після смерти Олександра його наступники остаточно накинули гелленізм (стародавню грецьку культуру) у Єгипті.

Олександрійську Бібліотеку заснував в умовах гелленізму Птолемій, або Сотер (Спаситель) 283 року до народження Ісуса Христа, а пізніше її розвинув його син Птолемій II — Філаделф.

Птолемій I запросив до Олександрії одного з видатних грецьких учених — Дмитра Фалерського (Деметріос Фалерум). Саме Дмитро Фалерський порадив Птолемієві I заснувати таку бібліотеку, яка, мовляв, була б троюмфом його правління. За цією порадою спочатку засновано науковий музей. Музей містився у низці окремих приміщень, з'єднаних коридорами. Там була заля для лекцій, академічні кімнати, іdalyni, монастир, астрономічні обсерваторії, а пізніше й бібліотека.

лічній формі, всі негативні сторони таборового життя, показати в кривому дзеркалі таборову дійсність. І це автор цілком майстерно змалював, сздобивши своїм своєрідним гумором, дотепністю, фантазією й запашною мовою.

Стаття (передмова) Юрія Клинового про творчість М. Понеділка та обкладинка майстерного гумориста й карикатуриста Едварда Козака, що ілюстрував також багато сторінок книжки, вигідно доповнюють цей твір Миколи Понеділка.

Серед працівників музею можна було зустріти не тільки вчених так званих точних наук, як математиків, астрономів, географів і фізиків, а й видатних істориків, письменників, журналістів та літераторів. Однією з головних функцій таких груп науковців була перевірка та редактування праць давніших письменників, починаючи з Гомера. Дехто з цих науковців вважав, що дослідження, редактування і експериментування важливіші, ніж звичайне "сухе" викладання недоведених теорій. Але для успіху такої праці потрібна була добра бібліотека, яка б забезпечувала потреби наукових працівників музею.

До бібліотеки були запрошенні на працю й видатні вчені з сусідніх країн, головним чином для перекладів з їхньої рідної мови на грецьку. Перекладам бібліотека приділяла велику увагу. Наприклад, один з єгипетських науковців (Мапатос) перекладав єгипетські праці і одночасно складав хронологію єгипетської історії грецькою мовою. Сімдесят жидівських науковців працювали в бібліотеці над самим перекладом Старого Завіту грецькою мовою.

Створивши бібліотеку, Дмитро Фалерський, добре обізнаний з бібліотекою Арістотеля, сам добирає книжки для новоствореної бібліотеки*. Пізніше, особливо під час царювання Птолемія II-го, багато інших науковців виконували різні завдання, а одним з найголовніших завдань вважалося придбання книг і збагачення бібліотеки.

За часів Птолемія II-го, в додаток до головної музейної бібліотеки, засновано меншу бібліотеку в єгипетській дільниці міста при поганській божинці одного з головних богів гелліністичного Єгипту — Серапіса (Серапіум"). Ця менша бібліотека, бувши відділом музейної бібліотеки, трохи відрізнялася від неї своїм характером і призначенням: вона обслуговувала студентів та громадян міста.

Завдяки зацікавленню єгипетських царів книжкові збірки Олександрійської бібліотеки за порівняно короткий час сильно розрослися. Спочатку копіювали знані книжки міста Олександрії, а пізніше книжки набувалися в інших частинах світу і привозилися до Олександрії.

Протягом декількох століть за династії Птолеміїв наполегливо, різними способами з усікою нагоди з усіх кінців світу стягалися книжки до цієї бібліотеки. Птолемій II-й спеціально розсылав своїх уповноважених по всьому гелленському царству, вони скуповували дорогоцінні твори —

*Книжкою умовилися називати зібрани до купи аркуші паперу, папіруса чи пергамену. Перше книжки, з папіруса, скручували у суvoї.

Українська енциклопедія для молоді

Об'єднання Українських Православних Сестрицтв у США 1971 року видало розкішну, багато ілюстровану, великого формату книжку (271 стор.) — "Україна — Енциклопедія для молоді". Ініціатором і головним редактором була покійна письменниця Людмила Івченко-Коваленко. Опрацювали енциклопедію шістнадцять знавців з різних ділянок. В передмові читаємо: "Тут різностронні відомості про Україну стиснуті в одну приступну для кожного, порівнюючи коротку книжку. Для молоді вона має бути тими довідниками — "референс бакс", якими наші старші учні й студенти звикли користуватися в державних школах. Молоді батьки, що не мали зможи набути відповідних знань про свою Батьківщину, найдуть тут необхідні відомості, щоб відповісти дітям на їхні питання про Україну."

Перший розділ енциклопедії — "Географія". В ньому знаходимо відомості про розмір, межі, рельєф, ґрунти, води, клімат, рослини, про тварин, населення, транспорт та про адміністративний поділ України. Цей розділ опрацював проф. Юрій Бобровський. Далі йде археологія — проф. Ярослава Пастернака, історія — Олександра Воронина. Розділ про українську літературу (народня словесність, стара і нова доба, радянська і еміграційна література) з великою кількістю

фотографій поетів та письменників опрацювали Віра Драч, Олексій Воронин та Вячеслав Давиденко. Валер'ян Ревуцький — автор розділу "Театр". Розділ про українську музику та композиторів подав Осип Залеський. Образотворче та народне мистецтво (вишивки, різьба на дереві, кераміка та писанки) опрацювали Ніна Булавицька, Дам'ян Горняткевич та Антін Малюца. Далі йдуть розділи: архітектура (Тит Геврик), наука і техніка (Любомир Онишкевич), сільське господарство (Олена Кононенко-Трофимовська), промисловість і заповідники України (Микола Химич). Наприкінці знаходимо показники імен. Зважаючи на те, що є багато української молоді, яка не розуміє української мови так, щоб користуватися повними енциклопедіями українознавства чи іншими українськими, посібниками, Об'єднання Сестрицтв вирішило видати Енциклопедію і англійською мовою. Це видання не має бути дослівним перекладом з української мови, а буде лише базуватися на вже виданій енциклопедії.

Деякі розділи будуть перероблені, доповнені новими даними та поширені. Англомовна енциклопедія буде містити в собі й такі розділи, яких немає в українськомовній: "Україна — назва країни", "Український народ", "Освіта", "Організації молоді", "Кіно, радіо й телебачення", "Скульптура", "Друкарство, книговидавництво і преса", "Транспорт", "Поштові марки і гроші України" та ін.

свої і звозили їх до бібліотеки; Птолемій III-й (Евергет) навіть наказав конфіскувати книги в усіх тих, що привозили їх із собою до Єгипту, і передавати до Олександрійської бібліотеки; книжки також позичалися, а потім присвоювалися (вічне віддавання). Під час голоду в Аtenах Птолемій III погодився продати грекам хліб з умовою, що вони позичать для тимчасового користування оригінали творів видатних грецьких драматургів Есхіла, Софокла і Евріпіда. Греки згодилися, але випозичених оригіналів їм не повернули (дістали тільки копії).

В наслідок такої "книжкової політики", уже 246 року до н.е., тобто через 37 років після зачнування Олександрійської бібліотеки, за припущенням деяких учених-істориків бібліотекарства, на її полицях нараховувалося 400.000 примірників книг, а на час завоювання Єгипту римським імператором Юлієм Цезарем в 47 році до Р.Х. бібліотека мала аж 700.000 книг. Якщо ці числа відповідають дійсності — надбання виглядає надзвичайно імпозантно.

Крім збирання книг, працівники бібліотеки з успіхом виконували й інші професійні функції. Наприклад, одним із головних завдань бібліотеки було зробити томи чи, вірніше, папірусові сувої рівномірно-пропорційнішими за обсягом. Для цього бібліотекарі (під керівництвом Каллімаха) переглядали сувої і більші розміром ділили на декілька частин, але так, щоб не порушувалася

цілість змісту, а коротші тексти об'єднували в один том.

У бібліотеці працювали найкращі наукові і культурні сили тієї доби. Імена видатних осіб, що фігурують у деяких бібліотечно-літературних джерелах, дотепер є одним із свідчень про історичне значення бібліотеки.

Досить згадати тільки таких, як, наприклад, Дмитро Фалерський — його діяльність у бібліотеці припадає на 290-282 роки до Р.Х., Зенодот Ефеський, який був директором бібліотеки між 282-260 роками, Каллімах із Серени (260-240) — видатний грецький поет, Аполлоній Родеський (240-230) — грецький поет і філософ, Арістофан з Візантії (196-185) і Арістарх із Самофракії (160-146), які були критиками, редакторами і авторами творів про Гомера.

Олександрійська бібліотека, використавши деякий досвід Асирійської царської бібліотеки (бібліотека Ашур-Баніпала), перша застосувала введення предметового каталогу. Працював над складанням каталогу сам Каллімах.

І саме цю працю вважають найбільшою заслугою Каллімаха в історичному розвитку бібліотеки.

Олександрійська бібліотека процвітала протягом кількох століть і принаймні двісті років відігравала величезну роль в розвитку гелленської культури, мала великий вплив на розвиток світової культури, особливо романської та арабської.

У цій бібліотеці науковці-філологи опрацьовували тексти манускриптів, порівнювали їх з іншими текстами, правили й редактували по декілька разів і тоді шляхом якісної аналізи, вибирали найліпший текст, який і кваліфікували як стандартну оригінальну працю.

У часи найбільшого розквіту бібліотеки був створений скрипторіум, який інтенсивно продукував книги для обміну з іншими бібліотеками і продажу деяких з них. Так бібліотека ставала головним торговельним і, до деякої міри, бібліографічним центром не лише Єгипту, а й інших країн.

Науковці, що постійно працювали в бібліотеці, написали багато тисяч нових творів з різних ділянок — користуючися матеріалами Олександрійської бібліотеки, чим також значно поповнили її полице.

Крім грецьких оригіналів та їх копій, бібліотека мала велику кількість перекладів з єгипетської, жидівської, а пізніше з латинської та інших мов.

Дослідники історії Олександрійської бібліотеки кінець існування її вважають більш неясним ніж початок. Музейна бібліотека почала занепадати приблизно в 100-му році до Р.Х. У 47-му році до Р.Х. Юлій Цезар завоював Єгипет, і вважають, що його вояки спалили бібліотеку. Про ушкодження бібліотеки в наукових дослідженнях немає якогось більш-менш усталеного погляду. В науково-дослідних джерелах занотовані різні версії: одні твердять, що бібліотека була знищена вся разом, отже з музеєм, інші — що спалена тільки частина бібліотеки, а музей уцілів і немов би в ньому знайшли притулок урятовані від пожежі книжки, треті твердять, що бібліотеку зруйновано частково і що значну частину книг перевезено до "Серапіонма", де вони й збереглися аж до наступної катастрофи.

З цього ми можемо зробити висновок, що Олександрійська бібліотека таки постраждала від наступу Юлія Цезаря на Олександрію і що це було початком її остаточного занепаду.

Дослідники зазначають, що дальший занепад впливу Олександрійської бібліотеки позначається на початку християнської доби. Після розгрому музейної частини бібліотеки 47-го року до Р.Х. менша її частина, що була при поганській божниці "Серапіоном", залишилася цілою, але й її спустошено 391-го року після Р.Х. під час нападу на божницю великої групи християн.

Деякі історики припускають, що саме за цього погрому Олександрійської бібліотеки також загинуло двісті тисяч сувоїв з бібліотеки грецького міста Пергам, що їх подарував римський полководець Марк Антоній єгипетській цариці Клеопатрі 43-го року до Р.Х., бажаючи хоч частково відшкодувати знищені під час походу Юлія на Єгипет бібліотечні скарби.

На підставі різних згадок та легенд можна думати, що рештки книжкових збірок Олександрійської бібліотеки загинули в 7-8 ст., коли завоювали Єгипет араби. Відтоді немає вже й згадки про цю бібліотеку.

Літературний вечір Сковородинця

Наприкінці березня ц.р. ми мали нагоду провести вечір. Близько сорока осіб добірної публіки зібралося в залі православної церкви, щоб послухати мистецьке читання творів письменника Павла Маляра, який живе тепер у Сиракузах, США.

Відкрив вечір коротким словом д-р Я. Гурський. Він розповів про життя та творчість автора. Ми довідалися, що Павло Маляр походить з Миргородщини (згадаймо, що звідти ж походять і наші галушки та вареники...). Освіту здобув він у Харківському університеті.

Очевидно, в Харкові витав могутній дух Григорія Сковороди, бо Маляр назавжди зв'язав своє ім'я з нашим філософом: він написав кілька статей-розвідок про Сковороду, згадує ім'я Сковороди у своїх новелях, а тепер працює над драмою "Григорій Сковорода", уривки з якої й прочитали на цьому вечорі автор та М. Дяченко.

Пані В. Гвозда прочитала новелю "Містерія", майстерно подавши образ жінки-матері. Дружина автора, пані Мирослава Маляр, прочитала новелю "Як загинули райські птахи".

Новеля "Страх" присвячена письменникові Тодосеві Осьмачці. Автор цією новелею показав нам живого Т. Осьмачку з його химерами-хитрощами, показав оте "щось", що було у Т. Осьмачки, те щось сильне і страшне. Пан М. Седрович ще раз зумів передати слухачам задум автора, дав відчути присутнім осьмачківський страх.

Сам автор прочитав новелю "Легенда про жасмин". Тема "Легенда" актуальна — із сучасного студентського життя. Шкода, що у залі не було ані одного студента. Мені пригадується час, коли ще на Україні було багато неписьменних, цілі загони вчителів були мобілізовані на так звану ліквідацію неписьменності. Неписьменні опиралися, ніяк не хотіли йти на курси, але які вони були щасливі, коли навчилися читати й писати — перед ними відкрився світ. Ми тут маємо українські школи, але ж скільки у нас "неписьменних" (і то буває з званням докторів!). Треба б і нам якось "зліквідувати неписьменність" і відкрити нашим високоінтелігентним молодим людям ще один світ. Тоді б наші вечори були оживлені молодими свіжими лицями, а може й більше: вони самі могли б стати ініціаторами таких зібрань.

Не менш цікавою була і остання частина вечора: питання до автора, виступи слухачів. Багатьом хотілося говорити, поділитися враженнями. Одні говорили, що Малярева мова тяжкувата (сковородинська?), інші заперечували тим, що ми, мовляв, "вияловіли" тут на еміграції, а ще хтось згадав про "красу"...

Якщо багатьом хотілося говорити, можна сказати, що вечір мав успіх. Ясно: людині потрібна людина, хочеться почути цікаву думку, хочеться себе відсвіжити. Наш вечір саме цю можливість дав. Розійшлись з приємним почуттям.

Н. СЕНИК

НАЙНОВІШІ ВИДАННЯ

Бібліографія з короткими анотаціями

Українське літературознавство. Республіканський міжвідомчий збірник. Львів, "Вища Школа", 1973, випуск 18. Відповідальний редактор І. І. Дорошенко. Відповідальний секретар редакції А. М. Халімончук.

У збірнику вміщено статті з теорії та історії української літератури. Кілька праць присвячено питанням мистецької майстерності. Три статті присвячені філософській і мистецькій спадщині Г. С. Сковороди.

Пашук А. І. — Проблема щастя у філософському вченні Г. С. Сковороди (стор. 96-102). Автор вважає, що проблема щастя — одна з важливіших проблем у філософії Сковороди. Ця проблема основана на пантейстичних концепціях Сковороди про "три світи" і "дві натури". Сродність труда, спорідненість праці з нахилами, здібностями, покликанням "невидимої природи" людини, за Сковородою, — дає людині невичерпне джерело радості і насолори.

Дігтяр С. І. — Образи співбесідників та їх роль у бабаївському циклі філософських діялогів Г. С. Сковороди (стор. 103-109).

У творчій біографії Г. Сковороди особливе місце займає перша половина 70-их років XVIII ст. Це був період розквіту таланту філософа і активної творчості. 1796 року Сковорода назавжди залишає посаду шкільного викладача і офіційну службу і обирає шлях мандрівного філософа. За два роки (1773-1774) один за одним виходять чотири великі філософські твори: "Діалог, или разглагол о древнем мірѣ", "Разговор пяти путников о истинном щастіи в жизни", "Кольцо", "Разговор, называемый Алфавіт или букварь міра". Ці твори об'єднані спільністю проблеми, в них розвивається тема призначення людського життя і найповніше викладена практична філософія Сковороди. Вони становлять новий цикл у філософському доробку Сковороди. Очевидно, написані ці праці в селі Бабаях, біля Харкова; це дає підставу авторочі статті об'єднати ці твори умовно назвою "Бабаївський цикл", хоч ще точно не доведено, чи дійсно всі вони постали в Бабаях. Написані ці праці на підставі розмов Сковороди з його приятелями. Крім Григорія (Сковороди) в діяlogах беруть участь Яків, Афанасій, Лонгин, Єрмолай. Дослідники звернули увагу, що ці імена відповідають справжнім іменам приятелів Сковороди (Яків Правицький — бабаївський священик; Афанасій Панков, якому сковорода присвятив збірку "Басні харківські"; щодо імені Лонгін, то є припущення, що воно звязане з прізвищем Логвинів із села Липці, ця родина була вислана за приналежність до секти духоборів; Єрмолай — міг бути один з

приятелів чи учнів Сковороди). Це переважно спокійні розмови-роздуми, не для полеміки, а для висловлення думок і поєднання їх в одному руслі в пошуках досконалості. Приятелі — пристрасні шукачі істини, справжнього сенсу людського буття. Життя для них — шлях, а самі вони подорожні, що бажають знайти путь до правдивого щастя. У цих філософських діяlogах автор дає характеристику всіх співрозмовників.

Пачовський Т. І. — Жанрові особливості віршів Г. Сковороди (стор. 110-115).

Автор розглядає творчість Сковороди з літературного боку. Сковорода познайомився з теорією літератури в Києво-Могилянській академії. Що нового віні Сковорода в теорію поезії, важко сказати точно, бо його поетика "Рассужденіе о поезії и руководство к искусству оной" не дійшла до нас. Але вірші Сковороди дають підставу зробити деякі припущення. Можна думати, що Сковорода поглиблював теорію віршування своїх учителів Г. Сломинського та Г. Кониського. У своїх віршах він використовував силаботонічну систему. Крім того, він поширив коло жанрових видозмін віршової літератури. Жанровою різноманітністю віршів Сковорода ішов до нової української поезії.

Янко М(икола) Т(имотейович). — Топонімічний словник-довідник Української РСР. Київ, "Радянська школа", 1973, 179 стор. + карта.

Географічні назви України утворювалися протягом довгого часу. Їх можна досліджувати тільки спираючись на історію. Тепер на Україні так багато змінено назв місцевостей, гір, озер, що затирає правдиву історію. Топонімічні дослідження провадять історики, археологи, лінгвісти, географи, етнографи, а також учені інших спеціальностей.

Географічні назви допомагають розв'язати багато питань з історії і етнографії. За допомогою топоніміки можна визначити межі оселення певної народності, просування племен і народів тощо.

Топонімічний словник-довідник М. Янка далеко не повний. Правда, побіч нової географічної назви часом подані і колишні назви. (Наприклад: Артемівськ — місто: 1) районний центр Донецької обл. (колишній Бахмут). Уперше про "сторожу Бахмутську" згадується в літописі 1571 р.; 2) Ворошиловградської обл., колишня Катеринівка).

Олекіч Р(оман) М(ихайлович). Прісціан і антична граматика. Львів, Вид. Львівського університету, 1973. 213 стор.

Батьківщиною граматики як науки була старо-

давня Греція. Спочатку граматичні проблеми були об'єктом дослідження філософії, на той час універсальної науки. Тільки в геленістичний період (4 ст. до н.е. — 30 рр. н.е.) граматика стала самостійною дисципліною. Олександрийські філологи, відокремивши граматику від філософії, почали всебічне дослідження питань морфології. Арістарх і за ним Діонісій Фракієць виробили вчення про вісім частин мови, що стало основним джерелом для граматика Аполонія Діскола і римського граматика 1 ст. н.е. Квінта Реммія Палемона, праці яких, у свою чергу, стали джерелом для теорії Прісціяна.

Процес запровадження олександрийської граматичної системи в Римі відбувався досить повільно. Але римська граматична наука не спинилася на уже досягненому; спостерігаємо спроби доповнити та поглибити вчення про частини мови. Римська граматична теорія I-V ст. стала для Прісціяна джерелом його трактату "Граматичні настанови". Рівночасно Прісціян великою мірою доповнив і поглибив римську теорію про частини мови. Він створив ряд граматичних термінів, виходячи з семантичних значень понять. Римська граматика завдає йому вичерпним, науково обґрунтованим вкладом морфології і систематичним викладом синтакси латинської мови. Завдяки ученню Прісціяна антична граматична теорія дійшла до нового часу. До неї зверталися дослідники європейських мов як до невичерпного джерела. Оленич у своїй книжці викладає теорію Прісціяна, розглядає його самостійний вклад у розвиток римської граматичної науки. Рівночасно він розглядає і граматичні концепції грецьких та римських граматиків, попередників Прісціяна, які стали підвальнюю праці Прісціяна.

Ossadchy Mykhajlo. Cataracte. Récit. Traduit de l'ukrainien par Kaléna Uhryn. Paris, Fayard, 1974. 332 p.

У французькому видавництві Артема Фаярда з'явився переклад з української на французьку мову твору Михайла Осадчого "Більмо". Переклад Калини Гузар-Угрин.

Книжка починається заявою Михайла Осадчого у жовтні 1966 року, яка кінчачеться словами: "При всіх ударах і перипетіях долі мене буде вести, моєю путеводною зіркою буде бажання стати корисним своєму народові. Так писав колись Іван Франко, так буду повторювати я до кінечних днів моїх."

Перекладачка, подавши життєпис автора і розповівши про його творчість, переходить до вступу, написаного самим автором "Більма", і перевідкладу першої частини "Комедіянтів" та другої частини "Міста сонця". Книжка кінчачеться численними примітками перекладачки, що знайомлять французького читача з деякими прізвищами та подіями.

Книжка видана добре. На суперобкладинці короткий зміст книжки: "...Його оповідання — це свідчення з перших рук про репресії в СРСР, про репресії національностей у союзних республіках

— в цьому випадкові на Україні. Але ця книжка — не документ... Це, передусім, твір поета, в якому реальність набуває літературного значення і який стверджує безсилість кайданів супроти сили духу."

Марков П. Г. — **Архівні матеріали М. О. Максимовича з історії міст і сіл України.** Стаття в журналі "Архіви України" ч. 5, 1973 (75-77 стор.). 22 листопада 1973 року минуло сто років від дня смерті визначного українськогоченого XIX ст. — Михайла Максимовича. Це був справжній учений — енциклопедист широкого діяпазону — від ботаніки до історії (Енциклопедія Українознавства. Мюнхен-Париж, т. 4, стор. 1442 — "Максимович Михайло" — стаття О. Оглоблина).

У деяких журналах в УРСР з'явилися статті про М. Максимовича. Його дуже докладну біографію в літературному опрацюванні знаходимо в книжці Миколи Глухенького: "Михайло Максимович. Біографічна повість", Київ, "Молодь", 1969. Серія "Життя славетних" (Тепер в СРСР "на індексі").

П. Марков у своїй статті називає Максимовича одним з першопрохідників історії України, бо він зробив спробу обґрунтувати вимоги до історичної науки і творчої лябораторії вченого історика, висловлював думки про зв'язок філософії і історії, про спадкоємство у розвитку матеріальної і духовної культури тощо. Максимович досліджував історію Кіївської Русі, Запорізької Січі, Хмельниччини.

Цінною спадщиною Максимовича є дослідження історії міст і сіл України. Він був одним із перших істориків у цій ділянці. З архівних документів можна бачити, що Максимович мріяв написати фундаментальну працю на цю тему і, готовуючись до неї, робив різні нотатки. З перших років перебування в Києві чи на Михайлівській горі він старанно збирало відомості. На жаль, багато із зібраних і систематизованих його матеріалів ще не надруковані. Архівні матеріали М. Максимовича здебільшого зосереджені в рукописному відділі Центральної Наукової Бібліотеки АН УРСР. Їх цінність визначається, зокрема, тим, що в них є виліски з різних джерел, зокрема з літописів і монастирських актів. Можна вважати, що статтями Максимовича "Українські стріли стародавніх часів, що були зібрані понад Дніпром біля Михайлової гори", "Археологічні записи про Київ та його околиці" — започаткувалася археологія як наука на Україні. 1871 року Максимович писав: "Мені хотілося послужити краєзнавству деякими новими для нього зауваженнями і відомостями і прояснити деякі історичні місцевості і події". У матеріалах до історії Києва Максимович дав коротку історико-географічну характеристику окремих районів, його околиць, Китай-города, Білгорода, зробив спробу показати план стародавнього Києва та описати його пам'ятки. Він наводить деякі факти про заселення Подолу в стародавні часи і про розташовані там пам'ятки. Між записками є цікаві нотатки його про крі-

посні ворота, князівські двори, районізацію Київського замку на горі Киселівка, Копировому кінці.

Максимович систематизує списки монастирів, церков і церковних діячів. У топографічних нотатках він перелічив монастири на лівому березі Дніпра. Є загальні відомості про Десятинну і Ірининську церкви, Флорівський, Йорданський, Кирилівський і Межигірський монастири. Є опис місця Андріївської церкви в Києві. Знаходимо багато записів про Печерську частину Києва і Києво-Печерську лавру. В них подана історія перших печер, архітектурних споруд, відомості про церковних діячів, наприклад, "Пом'янник настоятелів Печерської лаври", "Пімен багатостраждальний", "Виписка про Київську лавру і Кирилівський монастир", "Про зруйнування Київського Микільського монастиря". Описує він також монастири Спаса на Берестові та Видубецький і кам'яну церкву Спас Білий біля Вишгорода. Цікаві роздуми про Зарубецький і Гнилецький монастири.

Максимович був одним із перших істориків, що почав описувати оборонну систему, територію, мости і переправи ("Про Спаський перевіз") біля Києва. На думку М. Максимовича, перший міст побудував Володимир у 1115 р. біля Києва, а не біля Вишгорода. Пізніше з 1679 р., за указом Федора Олексійовича, під час Чигиринської війни з турками почали будувати мости під доглядом стольника і полковника Степана Янова. Через рік були наведені мости через Дніпро, Чорторий і затоки. Максимович подає опис мостових споруд і каже, що такі мости у напрямі від Броварського шляху до пристані Хрестатицької наводилися щороку протягом понад чверть століття. З виникненням Печерської фортеці був збудований міст від неї на Наводницький берег. У 1743 р. був споруджений наплавний міст проти Києва за проєктом інженера Дебоскета.

Відомості про Київ і його околиці є також у листуванні Максимовича з М. Закревським:

В архівних матеріалах є записи під заголовком: "Україна Задніпрянська, Поросся, Васильківщина, Полтавщина, Чернігівщина". Тут згадується близько ста міст і містечок, а серед них Васильків, Остер, Родень, Канів, Богуслав, Полтава, Чернігів, Корсунь, Трипілля, Уветичі, Звенигород, Іван-город, Руниця, Жовнин, Дорогожичі, Пересечень, Ольжичі, Білгород, Чортория, Прилука, Пирятин, Стародуб, Любоч та ін.

Максимович перший склав список міст України XVIII століття. У листах до П. Г. Лебединцева він дав характеристику і визначив топографію Звенигорода.

Багато уваги Максимович приділив Переяславу. Крім характеристики міста, він дає опис переяславських церков, пише про переяславських єпископів, князів, полковників. Описуючи Переяслав, Максимович один з перших учених України подає відомості про Змієві вали. Є нотатки про Канів, Житомир, а містам Золотоніського повіту, як і самій Золотоноші, Гельм'язові, Піщаній,

ВІШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ВОЛИНЯКА У ЛОНДОНІ

На запрошення близьких друзів бл. пам. П. К. Волиняка і читачів журналу "Нові дні", 5-го травня ц.р., у залі української православної церкви в м. Лондон, Онт., відбувся цікавий літературний вечір. Група з Торонто (козубівці і одумівці) прибула з добре побудованою програмою, в якій показано епізоди з життя довголітнього редактора "Нових днів" Петра Кузьмовича Волиняка, його публіцистичної та педагогічної праці.

Вечір почався доповідлю М. В. Гави під на звою "Невтомний працівник", у якій висвітлив епізоди з життя визначної і незвичайно працьової людини. Словами доповідача доповнювались фото-діяпозитивами, в яких показано Волинякову студентську молодість, повернення з заслання, працю в часи окупації України німцями, а найбільше і в деталях — уже на еміграції.

Життєвий шлях Волиняка був позначений людською злобою як зі сторони писак з України, так і тут на еміграції. У журналі "Дніпро" змальовано його як людину, яка зневажала все, що радянське, чіпляючи йому ярлик "буржуазного націоналіста", а в деяких еміграційних виданнях — як "радянофіла", атеїста та мало не комуніста.

Далі було на вечорі літературне читання Волинякових друкованих і ще не друкованих творів, як "Під Кизгуртом", "На хуторі", "Михайло Тандюра", "Васильків лист", "Земля кличе", "Кубань, земля українська — козача" та інших. У мистецькому читанні цих творів узяли участь Катерина Сенишина, Карпо Роговський, Валентина Родак, Леонід Ліщина та Іраїда Черняк.

На окремому столі лежали всі видання, що друкувалися в видавництві "Нові дні", починаючи з 1945 року.

У присутніх лишилось добре враження від цього вечора. Дуже приємно було всім нам почути теплі слова о. Дебрина про П. К. Волиняка, вступне слово п. Коби та кінцеве слово п. Підпригори.

Зокрема від нас усіх окрема подяка подружжю Кобам за щедру й милу гостину в їхній хаті.

К. СЕНИШИНА

Прохорівській волості присвячено багато записок. Прохорівка — місце вигнання Максимовича. На її околиці — Михайлова гора, де під могутнім дубом точилися цікаві розмови Максимовича з Тарасом Шевченком. Тепер так і називають цей дуб: "Шевченків дуб"; він стоїть до сьогодні. Тут Т. Шевченко малював портрет дружини М. Максимовича Марії Василівні Товбич, він їй присвятив і поему "Марія".

Тут, на Михайлівій горі, помер і похований один з найбільших українських учених XIX століття.

MULTICULTURAL FESTIVAL

MULTICULTURAL FESTIVAL '74

FESTIVAL MULTICULTUREL '74

ФЕСТИВАЛЬ КАНАДСЬКОГО НАРОДНОГО
МИСТЕЦТВА —

ОТТАРА, 2—28 липня

Фолклорне мистецтво оживе, коли канадська столиця гостятиме перший з річних Багатокультурних Фестивалів. Виступи в липні — це буде панорама красок, танків, музики і драми. Виступаючі групи будуть репрезентувати різні райони і кожна з них матиме традиційний виступ, пов'язаний із своєю культурною спадщиною.

Канадський Уряд гордий з того, що влаштовує Багатокультурний Фестиваль "Малтікалчурел '74". Це є один із способів вияву багатства і живучості, яка є в канадській багатокультурній дійсності.

HON. STANLEY HAIDASZ
Minister of State
Multiculturalism
Canada

НОВЕ І СТАРЕ ПРО ВЕНЕРУ

Американська космічна лябораторія Марінер 10, запущена з Землі в напрямі на Венеру, 5-го лютого була вже на віддалі 3.600 миль від Венери, а через годину минула Венеру й узяла напрям на Меркурій.

За короткий час ця лябораторія зробила більше експериментів і фотографій, ніж будь-коли зроблено до цього часу. Усю цю роботу виконали дві телескопічні телевізійні установки з низкою складних інструментів.

Перші аналізи наукових даних, отриманих від Марінера 10, підтверджують погляди тих учених, які вважають, що Венера народилась і зформувалась інакше, ніж Земля, і що Венера від самого початку свого існування не мала води.

Виглядає вона так, що верхні шари атмосфери Венери постійно поповнюються газом, який іде від Сонця і має назву Сонячного вітру.

Тому що Венера знаходиться досить близько від Сонця, цей вітер у межах Венери дуже інтенсивний. Венера майже не має магнетного поля, а тому не може відштовхувати від себе Сонячного вітру, і цей вітер вривається просто у верхні шари атмосфери планети. На Землі цього не стається, бо земне магнетне поле затримує Сонячний вітер на віддалі тисяч миль від поверхні Землі.

Учені вважають, що водень у верхніх шарах атмосфери Венери, очевидно, походить від Сонячних вітрів, а не є, як раніше думали, продуктом хемічного розкладу води, яка виділялась із середини планети мільйони років тому.

На Землі ж, на думку вчених, уся вода в океанах, річках, озерах і в атмосфері, а також усі гази вийшли на поверхню з середини Землі в наслідок вулканічних вибухів і через тріщини в скелястих поверхнях.

Якщо водень на Венері не походить з води, яка виділилась із самої Венери, то це підтверджує гіпотезу вчених, що Венера народжувалась із конденсованих хмар космічного пилу й газу і то так близько від Сонця, що більшість складників води були викинені вітрами ще до того, як ця хмара стала планетою, а це означає, що Венера таки не мала води від самого початку свого існування.

Ми знаємо, що Земля обертається навколо своєї осі за 24 години. Порівняно з Землею Венера обертається навколо своєї осі дуже повільно: її період обертання — 243 наших дні.

Те, що ця планета майже не має магнетного поля, а Земля має, скріплює погляд, що магнетне поле Землі виникло в наслідок її обертання навколо своєї осі.

Дані Марінера 10 доводять і те, що Венера — це майже абсолютно сферичне небесне тіло. Земля, наприклад, не цілком сферична — вона трохи сплющена на полюсах, тобто віддалі від

центрю Землі до полюса менша, ніж від центру Землі до екватора. Це сплющення сталося в наслідок обертання планети навколо своєї осі. Якщо ж Венера колись і оберталась швидше та була сплющена, то вона, очевидно, була ще досить м'яка всередині, коли сповільнила обертання, і змогла вирівняти свою форму до майже ідеальної кулі.

Повільним обертанням Венери навколо осі, можливо, пояснюється і спіральна циркуляція її атмосфери, виявлена фотографіями Марінера 10.

Отже, поки що це те нове про Венеру, що його виявили, або те старе, що його підтвердили вчені, аналізуючи найновіші дані космічної лябораторії.

Ще за стародавніх часів астрономи цікавились яскравою зіркою, яка появлялась то рано вранці, то при заході сонця. Люди обожнювали красуню-зірку, а поети присвячували їй багато віршів.

Астрономічна наука почала розвиватись тоді, коли людина зробила відкриття про рух небесних світил. Почали практично використовувати цей рух, запомітивши в ньому закономірності, тобто почали вимірювати ним час. Сонце визначало порядок сезонів, початок дня і ночі. Місяць і зірки показували, як проходять нічні години. Ще задовго до 2.500 р. до н.е. у Вавилоні й Єгипті на підставі цих регулярних циклів почали складати календарі. Єгиптяни поділили свій сільськогосподарський рік на три сезони і завжди починали його, коли зірка Сіріос появлялася в означеному місці на Східній частині неба. Коли показувався Сіріос, вони знали, що це початок розливу ріки Нілу. Набагато пізніше в Центральній Америці в Маї (Maya) обсервували рух Сонця і визначали час для спалювання кукурудзяних ланів перед сівбою, а також перевіряли свій календар, переміряючи рух планети Венери. Збереглися до цього часу три манускрипти Маї, на одному з яких показується рух Венери за 104-річний період. Дату манускрипта визначити неможливо. Припускають, що він був написаний між IV і VIII ст. н.е.

У 1609 р. Галілео Галілей зробив відкриття, що Венера, як і Місяць, має регулярні фази (повна, половина, нова і т. д.). Частина, яку ми бачимо, залежить від того, на якому місці знаходиться Земля у відношенні до Сонця і Венери.

Найближчою буває віддалі Венери від Землі 26.000.000 миль. Ця планета є другою щодо віддалі від Сонця (найближча від Сонця планета Меркурій). Віддалі її від Сонця набагато менша ніж віддалі Землі від Сонця, тому ми і Сонце і Венеру спостерігаємо приблизно в одному напрямі, в наслідок чого ми її бачимо тільки після заходу сонця не високо над горизонтом (недалеко від Сонця), або перед сходом сонця. Коли Сонце високо в небі, Венери ми не бачимо, хоч

вона і є біля Сонця, бо світла тоді на небі дуже багато.

Ще в 1932 р. вивченням інфрачервоного спектру Венери виявлено, що верхній атмосферичний покрив її має в собі вуглевасу в сотні разів більше, ніж наша атмосфера.

У 1956 р. з Венери на Землі вперше прийняли радіації радіохвиль.

У 1958 р. встановлено перший контакт з Венерою за допомогою радару. Посланий радарний сигнал з Землі долетів до Венери, відбився і прилетів назад до Землі.

У грудні 1962 р. американська космічна ляботораторія Марінер 2 наблизилась до Венери на віддаль 25.000 миль. За допомогою одержаних з неї даних та на підставі інших факторів обчислили, що маса Венери дорівнює 81% маси Землі, а її середня густина 5 грамів/см³ (майже така, як і Землі). 1965 р. американські і радянські вчені за допомогою інтерферометра визначили діаметр планети — близько 7.700 миль (трохи менший за діаметр Землі). За допомогою радарів визначили час обертання її навколо осі (нові дані підтверджують цей час).

Обертається Венера в зворотному напрямі, тобто не проти годинникової стрілки, як обертаються всі планети (крім Урану), а за годинниковою стрілкою. Марінер 2 виявив, що температура Венери висока. Це пояснюють тим, що, поперше, Венера знаходиться набагато більче від Сонця, ніж Земля, а подруге, тим, що атмосфера Венери діє, як теплиці, тобто вуглевас і водяні пари, наявні в атмосфері планети, пропускають усю енергію від Сонця, але радіація від Венери частково затримується її атмосферою, особливо інфрачервоні промені, так звані теплові промені.

Радянська космічна ляботораторія Венера 4 пройшла крізь атмосферу Венери і виявила, що планета покрита густим шаром білих хмар та що температура атмосфери навколо Венери під час зниження (привенерювання?) ляботораторії змінювалась від 104°F до 536°F, а тиск змінювався від однієї до 15 атмосфер.

Венера 4 виявила ще й те, що склад атмосфери навколо Венери дуже відмінний від атмосфери Землі. Венера має близько 98% вуглевасу в атмосфері і тільки трохи-трохи кисню та інших газів. А Земна атмосфера має в собі 79% азоту, 20% кисню, 1% вуглевасу та інших газів.

Через те, що температура Венери висока, водяні пари не можуть сконденсуватись і перетворитись у моря чи ріки, а без рідкої води життя рослин виникнути не може.

На Землі рослини вбирають вуглевас з атмосфери, а виділяють кисень. Такого процесу на Венері немає і вуглевас залишається важливим компонентом атмосфери.

Аналіза добутих даних з останньої космічної ляботораторії, Марінер 10, тільки почалася, а тому є підстави сподіватися, що багато ще виясниться того, що до цього часу вважалося таємницею нашої сусідки — планети Венери.

Наукові новини на україні

1

Відомо, що коли Сонце неспокійне, на Землі відбуваються магнетні бурі, порушується радіозв'язок, спалахують Полярні Сяйва тощо.

Крім того, ритм Сонця впливає також на біологічні процеси живих істот.

Київський учений А. К. Підшибякін, орієнтуючись на ступені помічених неспокоїв на сонці, передбачив зростання кількості випадків інфарктів міокарда в місті.

Київський професор Д. І. Панченко та його співробітники сконструювали біотрон — установку, яка, завдяки екрануванню, рятує хворих від наслідків збурень в атмосфері.

2

У Харківському інституті радіо-електроніки закладено навчальний телекентр. В одній з найбільших автодорій інституту встановлено понад п'ятдесят малого розміру приймачів. На початку лекції засвічуються блакитні екрани. На них зображені деталі приладів, мікросхеми, малюнки.

3

Мікробіологи Дніпропетровського медичного інституту довели, що під час пастеризації молока гинуть мікроби, які відограють важисну роль в людському організмі.

Отже, немовлята на штучному харчуванні ростуть кволішими і частіше хворіють, ніж ті, що споживають материнське молоко.

Українські вчені також виявили, що "молоко з-під корови" має лікувально-оздоровний ефект не тільки завдяки поживним речовинам, але й тому, що в молоці є різні види нормальної мікрофлори, яка захищає організм від хвороб.

Українська Православна Громада св. Івана
в Ошаві, Онтаріо, Канада, потребує

ДЯКА-ДИРЕГЕНТА
(в одній особі)

Платня — за домовленням

Зацікавлених просимо звертатися письмово, подаючи коротко про свій попередній досвід у церковних співах, на адресу:

St. John's U.G.O. Church

35 Bloor St. E., Oshawa, Ont.
Canada

Дуже добрий концерт

Український хор "Дніпро", яким диригую Микола Бринь у Міннеаполісі, виступає, на жаль, не часто. 18 травня ц.р. відбувся весняний концерт — із широкою і різноманітною програмою на три відділи. Добра була думка додати до хору і капелю бандурристів під кер. Вол. Вовка.

Перший відділ складався переважно з пісень Миколи Леоновича — "Закувала зозуленка", "Зашуміла ліциночка", "За городом качки пливуть" і "Дударик". Після цього соліст С. Луців проспівав "Ой, за гаєм" і "Колискову" — гармонізація А. Авдієвського, "Чому, чому" і "Рости, квіте" — музика К. Стеценка.

Другий відділ був бандуристський: десять бандурристів, переважно дівчата, виконали попурі з українських пісень.

Третій відділ мав найширшу програму. Разом з хором зарокотало десять бандур. Пісні були такі: "Дрібен дощик іде", сольно С. Луцева, муз. В. Ступницького, "Ой, повій, вітре". "Жила Улянка" (також муз. В. Ступницького), "Стегнуся, барвінку", муз. обробка Г. Давидовського, "Цвіте терен", аранж. А. Авдієвського, "Пролягла на небі зоряна дорога", гармонізація К. Цареградської, "Доле моя, доле", муз. Кос-Анастольського, "Баркароля", муз. Кулика, "Встає умана за лиманом" і "Карпатські січовики", муз. Г. Китастого, а на завершення — "Сусідка", муз. Я. Яценовича.

Концерт справив надзвичайно добре враження: лунали оплески післяожної пісні, а коли закінчився концерт, вся публіка встала і влаштувала свацію артистам, вигукуючи "біс" — і хор ще раз проспів знамениту "Сусідку".

Хор "Дніпро" добре зіграний у всіх перистрах, починаючи від ніжного піяніссимо, як у "Дударику", і кінчаючи могутнім форте, як у "Сусідці". Найсильніші в хорі — сопрана. Хор має прекрасну солістку в особі Кіри Цареградської і добру акомпаньаторку — Наталю Сингайвську.

Приємно було бачити на концерті наших спів-громадян американців — не-українців, від наймолодших наших людей до найстарших, а серед них і професора Ол. Неприцького-Грановського. Але водночас доводиться визнати, що як для обох міст (Міннеаполіс і Сент Пол) — рішуче замало було якраз наших людей; чи не телевізійні передачі попутали їх саме в цей час? У тому і найсумнівнішої якості! Не хочеться думати, що така байдужість, такий брак інтересу до українського культурно-громадського життя свідчить уже про якийсь ступінь летаргії.

Треба щиро подякувати нашим ентузіястам за такий удалий український концерт, а насамперед диригентові хору Миколі Бриневі та керівниківі капелі бандурристів Володимирові Вовкові за дві години справжньої естетичної наслоди. Хто не був на цьому концерті, той багато втратив.

Ол. ФІЛІПОВИЧ

ЖУРНАЛ ПРИ ГАРВАРДСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТИ

Комітет українських студій при Гарвардському університеті видає раз на два місяці журнал циклостилем англійською мовою "Harvard Ukrainian Studies Newsletter". Редактор його Уляна Пасічник. Цей журнал інформує про події, що відбулися чи відбудуться для студентів катедри українознавства.

У весняному семестрі при Гарвардському університеті викладається українська мова, література та історія. Українську мову викладає д-р Михайло Лесів з польського університету ім. Марії Кюрі, Люблін. Д-р Михайло Лесів — викладач-гість, народився він у селі Стара Гута Тернопільської області. Ступень магістра здобув у Католицькому університеті в Любліні. В 1960 році студіював українську мову в Київському університеті.

Для студентів катедри українознавства при Гарварді часто влаштовуються семінари. Останнім часом відбуто такі семінари: "В. Антонович і його школа історії" — доповідач проф. Олександр Оглоблин, "Індивідуальність в модерній українській драмі" — д-р Лариса Онишкевич, "Церковне життя старої Русі" — проф. Андрій Поппе з Варшавського університету, "Польські впливи на стару українську літературу" — д-р Мих. Лесів, "Пілсудський і Україна 1918-21 років" — проф. Кеміль Дзевановський з Бостонського університету та інші.

ДО "РЕДАКЦІЇ "НОВИХ ДНІВ"

Не відмовтесь, будь ласка, вмістити у Вашому журналі цей відкритий лист до вид-ва "Свобода" в Джерсі Сіті.

Ще восени минулого року на мій запит — скільки вид-во "Свобода" може прийняти для комісового продажу моєї нової збірки "Камікадзе падає сам", я одержав листовну відповідь, що згоджується (вид-во) прийняти 20 прим. Книжку друковано в Greeley, Colorado, тому звідти й переслано вид-ву "Свобода" 30 прим. збірки, ціною 4 дол. за прим., з 40% опустом. (Рахунок переслано з Лос Анджелесу, де проживає автор). Книжки і мій лист з рахунком до мене не вернулися — знак, що адресат іх отримав.

Проте минав місяць за місяцем, а потвердження вид-ва, що воно книжки одержало, я й досі не маю. Не видно також на сторінках "Свободи" оголошення про продаж моєї збірки, хоч такі оголошення звичайно дає вид-во: адже воно мусить бути зацікавлене в швидшій реалізації прийнятих книжок.

Я вже два рази писав до вид-ва, цебто до його книгарні, однак досі не маю жадної відповіді.

Як слід потрактувати таке ставлення вид-ва "Свобода" до українського письменника?

З щирою пошаною

А. Юриняк

Л. Анджелес, 20 травня 1974 р.

"НОВІ ДНІ", липень-серпень 1974

Листи до редактора

Вельмишановний пане Редакторе!

Дуже дякую, що "Нові дні" вислали мені лекцію Солженіцина, яку я прочитав з великим інтересом. (Тут мова про нобелівську лекцію Ол. Солженіцина — Ред.).

А друга справа така. Мало хто знат, що Павло Филипович, поет-неоклясик і літературознавець, замолоду неабияк захоплювався різними видами спорту — ще з тих часів, коли він був учнем Колегії Павла Галагана (Київ). Це був крокет, а пізніше прийшли теніс і волейбол. Любив він також плавбу. Зберігся жартівливий ("волейбольний") вірш під заголовком "Треніровка". Ось він увесь:

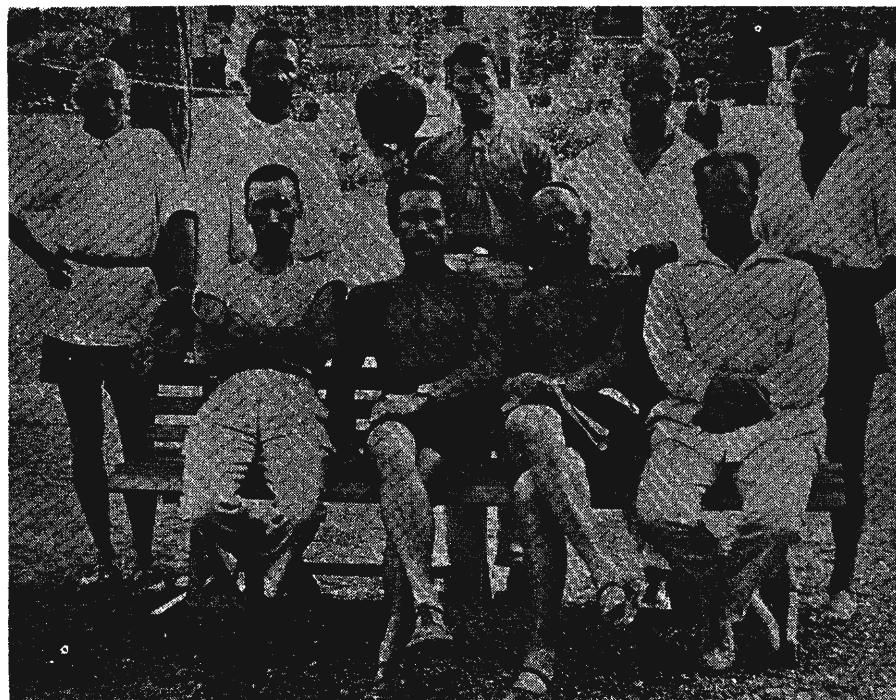
Після першого сніданку
Серед тіней благодать,
І миліше, ніж коханку,
Нам опуку обнімать.

Хай тремтить ворожа рота,
Долю хай свою кляне,
Біля сітки сам Непота —
То присяде, то стрибне;
Він опуки не прогавить,
Повертить собі назад.
Потім вдруге, втретє, навіть
Не партачить третій ряд.

Що тут голи рахувати,
Витрачати марно час,
Ей, гагаринці завзяті,
Переможем знову вас.

Стало тихо на хвилинку,
Як лунає вже "хазрол",
І не знає відпочинку
Карасанський волейбол.

24 серпня 1926 р. Карасан

Цей свій жартівливий вірш Павло Петрович зачитав перед усім гуртом відпочивальників, а серед жінок викликали відкритий протест два останні рядки першої строфі — "І миліше, ніж коханку...."

Примітки-довідки.

1. Вжите в вірші слово "хазрол" — азійського походження. Заніс його до Карасану один учитель із Середньої Азії. Воно означає: м'яч летить, гра почалася.

2. Карасан — курорт у Криму.

3. Гагаринці — команда сусіднього будинку відпочинку, який містився в кол. маєтку князя Гагарина.

4. Непота (Володимир Федорович) був капітаном волейбольної команди. Він по II-ій світовій війні опинився в Америці, у Віскансіні, дожив до 1969 року.

5. Меженко Юрій Олексійович — працював у Київській Національній бібліотеці, керував відділом-інститутом книгознавства, зібрав унікальну колекцію "Шевченкіана", був бібліографом і літературним критиком. У гірші часи працював у Ленінграді — в публічній бібліотеці ім. М. Є. Салтикова-Щедріна, дожив віку в Києві, помер декілька років тому.

6. Павло П. Филипович — мав тоді (серпень 1926 р.) 35 років, брюнет, вищесереднього росту, на обличчі — сліди віспи, карі очі з проникливим

глибоким поглядом, чорні підстрижені вуса. Читачів, цікавих знати більше про Павла Филиповича, відсилаю до двох найбільших видань за останній час:

"ЛІТЕРАТУРА" (статті, розвідки, огляди самого П. Филиповича) з моїм вступним словом і післямовою Григорія Костюка ("Поет-учений"), видання УВАН у США, Нью-Йорк — Мельбурн, 1971, 582 стор.

"ПОЕЗІЯ", за ред. М. Ореста. Біографічний нарис О. Ф. (мій), вступна стаття В. Державина. 147 стор., Мюнхен, 1957 р.

Ол. ФИЛИПОВИЧ

Вадим Доброліж відійшов у вічність

Вадим Доброліж (1913-1973)
Автопортрет — 1974 (рисунок вугляним олівцем)

4-го жовтня 1973 року в Едмонтоні, Західна Канада, на шістдесятому році життя відійшов у вічність ВАДИМ ДОБРОЛІЖ відомий український мистець-маліар, скульптор і декоратор. Панаходу відслужено 8-го жовтня 1973, а похоронні відправи відбулися наступного дня в православному соборі св. Івана. Під час похоронних відправ промовляли: митроф. прот. Ф. Керницький, прот. О. Хом'як — настоятелі собору, Владика Андрій, архиєпископ Едмонтону й Західної Єпархії УГПЦ. На цвинтарі від українського громадянства промовив проф. Яр Славутич, а на поминальному обіді К. М. Теличко, голова провінціальної управи самостійників на Альберту. Похоронено покійного на цвинтарі св. Михаїла в Едмонтоні.

На панаході й похоронних відправах було понад 700 осіб. Це був найбільший похорон в історії української православної громади св. Івана або навіть в Едмонтоні взагалі. Покійний за свого життя був у великий пошані не тільки серед українців, а й серед співгромадян інших етнічних груп. Під час похорону й опісля родина покійного дістала багато листових висловів співчуття, зокрема від Консисторії УГПЦ в Канаді, від різних організацій та приятелів з усієї Канади. По смерті сл. п. В. Доброліжа його приятелі створили спеціальний фонд Вадима Доброліжа, на який увесь час надходять поважні суми пожертв. Відсотки з цього фонду будуть ужиті для

поширення українського мистецтва в будь-якій формі, головно для студентів університетів. Коли б хтось із шановних читачів захотів прислати свою пожертву, подаємо адресу:

WADYM DOBROLIGE MEMORIAL FUND

14623 — 91 Avenue
Edmonton, Alberta, Canada

Народився сл. п. В. Доброліж 7-го грудня 1913 року в м. Ніжені, Україна. Мистецьку освіту здобував під проводом мистця Василя Г. Кричевського в Київському художньому інституті, спеціалізуючись у настінному розписі та сценічному оформленні. Деякий час працював у кіностудії з О. Довженком. У тридцятих роках, під час масового переслідування української людності й культури, був заарештований і засланий на Колиму, де пробув два роки у жорстоких невільничих таборах праці. Пізніше йому пощастило повернутись до Києва. Але повернувшись до своєї улюбленої професії — малювання — міг лише після другої світової війни, у Німеччині, де траплялось йому також оформляти сцени для театральних і оперних вистав.

До Канади покійний з родиною прибув у 1948 році — до Вегревілю, провінція Альберта, де відразу розпочав розписувати українську православну церкву, виявивши тим своє глибоке знання церковного малярства. На запрошення українських громад він виготовляв ікони, іконостаси та розписував церкви в багатьох громадах Альберти. Його запрошували проектувати та розмальовувати залі великих готелів, ресторанів, кафе-рійв тощо.

Протягом свого 25-річного життя в Едмонтоні покійний декорував десятки оперних і театральних вистав в Ювілейній автодорії м. Едмонтону. Майже всі українські вистави в м. Едмонтоні, зокрема "Наталки-Полтавки" та концерти танцювального ансамблю "Шумки" відбувалися в сценічному оформленні та під сценічним керівництвом сл. п. В. Доброліжа, а також сценічні оформлення Шевченківських річних святкувань, вшанування гетьмана Мазепи, відзначення роковин української державності 22 січня та інші. Своїми мистецькими працями Вадим Доброліж здобув загальнє визнання не лише серед української спільноти, а й серед співгромадян інших етнічних груп.

Останнім шедевром сл. п. В. Доброліжа став іконостас, спеціально запланований і старанно виконаний у стилі козацького бароко, що прикрашає тепер собор св. Івана в Едмонтоні. В його пляні було й розписати запрестольну стіну в цьому ж соборі, але невблаганна смерть не дала здійснити цього оригінального проекту, як і багатьох інших проектів.

Час від часу покійний малював портрети, а також пейзажі поблизу Едмонтону, Бенфу чи

ВІДЗНАЧЕННЯ

Пресвітерія Західного Торонто, що є однією з-поміж найбільших пресвітерій у складі Пресвітерської Церкви та охоплює все Торонто з передмістями на захід від Бетерст вул., вибрала головою пресвітерії (модерейтор) уперше в історії Пресвітерської Церкви — українця.

На своїх зборах 18-го червня пресвітерія, що складається з усіх пасторів і старших братів, ушанувала проповідника Михайла Фесенка, пастора Української Пресвітерської Церкви, вибравши його на посаду голови пресвітерії, або модерейтором.

Пресвітерія Західного Торонто нараховує 35 великих церковних громад і має серед свого членства багато визначних і провідних канадських громадян.

Скалистих гір. Він залишив чудову картину "Страти Остапа" (за мотивами "Тараса Бульби" Гоголя). Багата його графіка на обкладинках книжок, журналів, багато він випустив чудових Різдвяних та Великодніх карток, і все це розійшлося по цілому світу. Багато його картин знаходяться в англійських музеях, якими збагатилася українська культура в прибаній батьківщині Канаді.

Скульптурне зображення молодого Т. Шевченка та інші, що, на жаль, лишились недокінченими проектами, свідчать також про непересічне обдаровання В. Доброліжа. Узагалі його мистецька праця була багатогранна.

Смерть сл. п. В. Доброліжа дуже тяжко вразила українську громаду не лише Едмонтону, а й усієї Канади. Це був висококінелігентний, талановитий, працьовитий і заслужений мистець з великим даром Божим. Він лишив велику спадщину, працю свого розуму й рук, хоч працював у зовсім несприятливих життєвих умовинах. Знаємо, що на його молодих юнацьких очах відбувалися на Україні жахливі революційні події, а пізніше нищення української людності й культури. У дуже молодому віці він потрапляє на заслання далеко за межі України. А пізніше, хоч і повернувся на Україну, але по суті безправною людиною. А далі — жахлива війна, тяжка еміграція, і все це сталося за молодих років, які по суті були утрачені, для цієї талановитої людини. Це була людина високої національної свідомості, глибоко релігійна, великого таланту, великого розуму й золотого характеру.

Осоротив сл. п. В. Доброліж дружину Валентину, піяністку та викладачку музики, дочку Наталку, хореографа й танцюристку, одружену з Юрієм Маївським, внучку Тамару та батьків дружини Олену й проф. Дометія Березенця.

Нехай канадська земля буде легкою для покійного, а добра пам'ять про нього живе вічно серед українців та їхніх співгромадян. Вічна Йому. Пам'ять!

Кость ТЕЛИЧКО

Дві сторінки про Україну

Українці Австралії 22 січня 1974 року помістили в австралійському англомовному часописові "Австралієць" у секції "Business and Investment" на сторінках 12 і 13 докладні інформації про Україну та її стреміння до самостійності і незалежності. Ці дві середні сторінки в двох кольорах мають заголовок "22 січня — день незалежності України", а нижче його підзаголовок — "Україна не є російська". На сторінках подано велику mapу України, на ній показано, що саме продукується в кожній частині української землі. З більших міст позначені лише Київ, Львів, Харків та Одеса. Побіч великої карти — менша карта Європи, на якій темними барвами позначені територію України, як частини Європи. Текст подає дані про населення України, її територію, клімат та все інше. Історичні дані починаються від Київської Русі до сьогодні. окремими розділами представлено освіту на Україні, природні багатства, промисловість, українців в Австралії та хронологічний список важливих історичних подій від князювання Володимира до масових арештів інтелігенції в 1971 році. Під тризубом подано уривок перекладу з "Послання" Тараса Шевченка. Уміщено такі фото: Володимира Великого, що хрестив Київську Русь-Україну, Івана Мазепи — великого гетьмана України, Степана Бандери — кол. проводиря Організації Українських Націоналістів, Василя Липківського — митрополита Української Автокефальної Православної Церкви, Симона Петлюри — голови Української Демократичної Республіки, Кардинала Йосипа Сліпого — митрополита Львова, Тараса Шевченка — найбільшого поета України та Валентина Мороза — українського десидента сьогодні. Порядок розміщення фотографій такий, як перераховано. Перші чотири вгорі, а решта чотири нижче. Текст під ними — як зазначено. Добір фотографій та підписи під ними й розміщення, на наш погляд, не зовсім удалі. Самі фотографії підказують, хто має вирішальний голос в доборі їх. Хоч у групі фот і подано foto Симона Петлюри, але в тексті про нього немає згадки, як також не згадується про найбільшого нашого історика Михайла Грушевського. Загалом сторінки спрощують добре враження, але варто звернути увагу тим, хто їх оформляє, і на хиби. Приміром, столиця України Київ раз пишеться на mapі "Kyiv", а в тексті скрізь "Kiev". Можуть сказати люди, що українці самі не знають, як пишеться по-англійському їх столиця.

НЕ ЗАБУДЬТЕ

ВІДНОВИТИ

ПЕРЕДПЛАТУ

СВОЄЧАСНО!

Соломон Ізраїлевич Гольдельман

Професор Соломон Ізраїлевич Гольдельман, визначний співтворець Української Народної Республіки, народився 17-го грудня 1885 року в містечку Сороках, у Басарабії. С. Гольдельман — жидівсько-український громадсько-політичний діяч, науковець (економіст і соціолог), педагог, публіцист і прекрасна людина. У 1917-1918 роках був членом Центральної та Малої Рад від жидівської соціал-демократичної партії ("Поалей Ціон"). За Директорії УНР 1918-1919 років був секретарем праці і в.о. секретаря в справах національних меншостей. У 1919 — товариш міністра торгівлі і промисловості, згодом знову товариш міністра праці в урядах УНР.

З 1920 р. на еміграції — у Відні; від грудня 1920 р. — в Празі, а від 1922 — в Подебрадах, Чехо-Словаччина. Від 17 січня 1922 р. С. Гольдельман був членом комісії "семи", якій Український Громадський Комітет у Празі доручив підготувати організацію Української Господарської Академії (УГА) у Чехо-Словаччині. Ведучи цю підготовчу працю, С. І. виготовив і проект-програму економічного відділу на економічно-кооперативному факультеті УГА. З травня 1922 р. професорська рада УГА обрала С. І. доцентом катедри народного господарства УГА. У половині травня 1922 С. І. переїхав до міста Подебради. 16 травня доручено йому викладати курс економічної політики на економічно-кооперативному факультеті УГА. 28 травня 1922 він став секретарем професорської ради факультету. 22 липня 1922 йому доручено керувати катедрою економічної політики. 25 січня 1923 та 15 січня 1924 р. доцента С. І. Гольдельмана обирали, рік за роком, продеканом економічно-кооперативного

факультету УГА. 16 січня 1925 р. С. І. представив економічно-кооперативному факультетові УГА капітальну розвідку — "Теорія акційного підприємства" і був обраний професором Академії. За почином С. І. від 1-го березня 1924 р. при УГА був заснований кабінет народного господарства, яким він керував протягом усього існування УГА. Позатим С. І., разом з проф. В. Тимошенком, керував семінаром прикладної економіки й голівував у комісії складання української економічної термінології. Головні дисципліни, що їх викладав в УГА проф. Гольдельман на економічно-кооперативному факультеті були: економіка промисловості та міжнародна економічна політика (зовнішня торгівля), транспортова політика, біржі праці, засади соціальної політики та економіка приватного господарства (останні дві дисципліни С. І. викладав тільки у перші роки існування УГА). Крім того, проф. Гольдельман викладав на агрономічно-лісовому факультеті УГА курс збуту продуктів сільського господарства. Загалом академічно-навчальна праця проф. Гольдельмана в УГА почалася з заснуванням Академії (1922 р.) і скінчилася тільки з її ліквідацією (1936 р.). Цю працю проф. Гольдельман продовжував пізніше в Українському Технічно-Господарському Інституті (УТГІ). Проф. Гольдельман також брав участь (від 1922 до 1935/36 р.) в науково-творчій діяльності УГА: він склав два підручники, зробив кілька перекладів з німецької мови для своїх слухачів, написав велику габілітаційну професорську працю і кілька розвідок для "Наукових записок УГА". Одночасно проф. Гольдельман був членом "Т-ва Українських Економістів", доповідав на сходинах Товариства і писав для його часопису "Український економіст". Перебуваючи в Подебрадах, проф. Гольдельман опублікував у різних українських часописах низку статтів на економічні й соціологічні теми. Проф. Гольдельман, разом з проф. В. Тимошенком, був редактором збірника "Господарські нариси" (Подебради, 1926 р.), що містив праці семінарів економічно-кооперативного факультету УГА.

Коли виникла загроза ліквідації УГА (1931 року), проф. Гольдельман запропонував професорській раді Академії плян заснування Інституту заочної освіти, що міг би заступити УГА. Це здійснено наприкінці 1935 року. У липні 1931 року засновано "Т-во прихильників УГА" (ТП УГА), в якому проф. Гольдельман став заступником голови. З липня 1932 р. почав діяти "Український технічно-господарський інститут" (УТГІ). Він проіснував у Подебрадах до березня 1939 року. До складу його професури належав і проф. Гольдельман. Він провадив курс економіки промисловості. Під час праці в УГА й УТГІ проф. Гольдельман виявив себе вмілим організатором, поважним науковцем і відданим педагогом. Він був знаний у наукових колах і користувався любов'ю серед своїх студентів.

Від 1927 року проф. Гольдельман був професором Українського Робітничого Університету в

Празі, а від 1933 року організатором Інституту для сіоністичної освіти й професором Сіоністичної високої школи в Празі. Від 1939 року проф. Гольдельман живе в Палестині, від 1948 року в Ізраїлі. Впродовж 1940-1960 років він був організатором, а потім директором Інституту заочної сіоністичної освіти в Єрусалимі. Від 1956 до 1960 року — член-кореспондент Інституту для вивчення СРСР у Мюнхені (Німеччина). Від 1960 — почесний доктор УТГІ в Мюнхені. Від 1964 року — дійсний член УВАН у США.

Проф. Гольдельман — автор численних статтів в українських, німецьких і жидівських часописах, збірниках та багатьох цінних праць і підручників з царини економічної політики, соціології і національного питання, українською, жидівською, англійською, німецькою і російською мовами. "Лебединою піснею" проф. Гольдельмана на користь Українства була його розвідка про жидівську національну автономію на Україні 1917-1920 років (їдіш 1961, укр. 1963, 1967, англ. 1968). Розпочата у 1964 році капітальна (320 ст. друку) праця про жидівство в колишній Росії у ХХ-му столітті, німецькою мовою, на замовлення Державного наукового інституту советології Західної Німеччини (Бонн), залишилась недокінченою.

У 1965 році українське громадянство на чужині відзначило доповідями і в пресі 80-літній ювілей проф. С. Гольдельмана. Після того С. І. помітно підупадав на здоров'ї, що не могло не відбитися на активності його праці. Часто він перебував у шпиталі. Там таки застала його арабсько- жидівська війна 1973/74 року. Довелося літньому й тяжко недужому професорові залишити шпиталь у листопаді 1973 року, щоб звільнити місце для ранених вояків ізраїльської армії.

Через два місяці по тому, 3-го січня 1974 року, проф. С. Гольдельман відішов у вічність.

Вдова по професорові — Міріям Гольдельман, згідно з волею Покійного, має намір передати увесь його архів і літературну спадщину Жидівській Національній університетській бібліотеці в Єрусалимі. Там вона збережеться для майбутнього вивчення життя, діяльності і творчості заслуженого перед Україною й Ізраїлем діяча. Праця проф. Гольдельмана особливо цінна для нас у частині висвітлення українсько- жидівських взаємин.

Вістка про смерть проф. С. Гольдельмана, на 89-му році життя, дуже засмутила численних його теперішніх і колишніх співробітників, учнів і приятелів, розпорощених по цілому світі. Вічна йому пам'ять!

Лев БИКОВСЬКИЙ

У 25-РІЧЧЯ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ ДОБРИЙ ПОДАРУНОК

Цього року Товариство українських інженерів Америки відзначає своє 25-річчя. З цієї нагоди голова Товариства Євген Івашків та його заступник Іван Мокрівський вручили чек на чотири тисячі сімсот доларів керівникам УНСоюзу для закупівлі 1-го і 2-го тому енциклопедії українознавства англійською мовою. Енциклопедію, що має назву "Ukraine: A Concise Encyclopaedia", видано під редакцією проф. Володимира Кубійовича в двох томах заходами й коштом Українського Народного Союзу в видавництві Торонто-ского університету.

Куплені Товариством інженерів примірники енциклопедії передано українським катедрам при Гарвардському університеті, щоб звідти вислали їх із супровідним листом на адреси відомих коментаторів преси, радіо і телевізії, які часто, коли мова про Україну та український народ досі ще (дехто й свідомо — на зло) міста України називають російськими, а українців — росіянами.

Перший том енциклопедії англійською мовою має 1.185 сторінок, а другий — 1.394. У них багато фотографій та карт. Додатково є кольорові мапи більших розмірів (в кінці другого тому), а саме: фізична мапа, геологічна, адміністративна, ґрунтів та етнографічні. Перший том містить такі дані: загальні інформації про Україну, географію, ґрунти, клімат, флору, фауну, населення, етнографію, мову, історію, культуру та літературу. Другий том містить розділи про право, українські церкви, шкільництво, бібліотеки, архіви, музеї, видані твори, мистецтво, музику, хореографію, економіку, театр і кіно, збройні українські сили та дані про українців за межами України.

КУПІТЬ ЦІ КНИЖКИ!

БІБЛІЯ — старого і нового заповіту за перекладом св. п. Митрополита Іларіона. Добра тверда обкладинка — ціна \$20.00, тверда обкладинка — \$15.00.

Митр. Іларіон — МОІ ПРОПОВІДІ — ціна \$5.00

НОВИЙ ЗАПОВІТ — книга псалмів, кишенев'кий розмір — ціна \$3.00

УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСКИЙ СЛОВНИК

Андрусишина — 1163 стор.

добра тверда обкладинка, ціна \$20.00

Замовляти в адміністрації "Нових Днів".

Ч И Т А Ч И П И Ш У Т Ъ

Вельмишановний п. Редактор!

У рубриці "ПОРАДИ ЛІКАРЯ" ("Н. Д." ч. 286, стор. 28) написано: "Найдоцільніше добову потребу в білкові поповнювати за рахунок продуктів різного походження: молока, м'яса, яєць, круп, бобових. Потрібно включити до раціону харчування продукти з невисокою калорійністю і багаті на вітаміни: фрукти, овочі".

Чи це треба розуміти, що з раціону денного виключаються — молоко, м'ясо, яйця, крупи, бобові? Чи до цих продуктів потрібно додати фрукти та овочі?

Може для лікаря отак написане — зрозуміле, а нам, грішним, невідомки, чи молоко й м'ясо входять у раціон, чи ні. Коли входять, то фруктами й овочами ми калорійність животові завдамо та-ку, аби встигав справлятись. А коли молоко та м'ясо не входять, то дарма й фрукти та овочі марнувати!

Для нас — Ви ж розумієте — кусень палинички, кусочок сальця, кінчик ковбаски (та чарочку з калоріями — нехай буде тихенько сказано), то й квашене яблучко чи солоний огірочок — просто самі в рот скачуть, ото вам фрукти й овочі! Але щодо серця, навіть до свого, — ми злочинці, недбайли.

Стаття лікаря — завжди своєчасна і потрібна, вона буде цікавіті багатьох читачів. Можливо, що диференціація раціону зайде більше місця в журналі, але користі буде більше від того, коли поіменуються найшкідливіші чи не відповідні продукти для споживання людям з їх станом серця.

Згадана стаття — повчальна й корисна. Якби "Нові Дні" спромоглися в кожному числі подавати такі корисні статті. Спасибі лікареві М. Абрашкові за його труд для нас.

Яків СОКІЛ

Треба включати, п. Соколе, до раціону те й те, цебто як молоко й м'ясо, так і фрукти та овочі. Завжди готовий я давати в "Н. Д." лікарські по-

ПРИЇЖДЖАЙТЕ ДО ВАЙЛЬДВУДУ

Відпочинкові domi над океаном у

WILDWOOD CREST, NEW JERSEY 0860
111 West Lavender Rd. i 210 East Crocus Rd.
оголошують відкриття сезону від 15 червня цр.

До винайму мають помешкання з кухнями й приватними лазничками, а також окремі кімнати з уживанням спільної кухні і їадальні.

ЦІНИ ПОМІРКОВАНІ:

По інформації звертатися тел. (609) 522-2668
Власники: Ортимізія і Михайлі НІКОРОВИЧ

ради, аби тільки відповідний член редколегії дав про це — не так, як дехто про своє серце... Д. К.

Дорогий Дмитре Варламовичу!

Прочитав оце "Нові дні", де Ви дещо згадали про нашу рідну Сонцівку ("Нові дні", січень ц.р.) — і тільки тим живу вже цілих два тижні. Так мені й здається, що я іду від моста до гори до церкви, а там же недалеко ми й жили. Уявляю, як Вам приємно і важко було писати про своє село, про своїх дорогих і улюблених, хоч і в статті з приводу біографії нашого земляка С. С. Прокоф'єва.

Я декілька разів перечитував Вашу статтю, усі згадані особи — це особисто знайомі або відомі мені, чув їх імена від свого батька (Семена Юхимовича Шумейка — Ред.). Як живі встають ось тепер передо мною — Варлам Семенович, Ваш батько, і мій батько, ніби зараз вони сидять у нас, вікно завішене, і співають "Летить голка через балку"...

Од усього пригаданого мені аж почала снитися Сонцівка. Уві сні персплітається все відоме — як я жив у Сонцівці, як нас і наші речі перевозили зимою на гарбі. Статтю Вашу буду берегти — може колись повезу її в Сонцівку, бож це те, що мусить зберігатись там у музеї.

Дякую Вам, що таким теплим словом згадали про моого Діда (Юхима Артемовича Шумейка — Ред.), моого батька і моїх дядьків (Георгія, Івана і Василя — Ред.). А чому ж Ви про свого батька там ні словом не згадали? Невже забули? А жаль, бо хто-хто, а Варлам Семенович був найближчим товаришем дитинства С. С. Прокоф'єва: мій же батько завжди згадував про це — і як Сергієва мати старалася приласкати Варлама, щоб помогав Сергієві "задачки рішати" (Сергій був слабенький в аритметиці), і як цінила голос і слух Варлама, тренуючи свого сина Сергія в грі і співах. Чи може Ви ще й про це колись напишете — додасте до того, що вже надрукували?

Ще раз спасибі. Чекаю, що відповісте мені.

З пошаною до Вас Борис ШУМЕЙКО

Дякую, Борисе Семеновичу, за відгук. У статті не згадав я про свого батька, очевидно, зі скромності. Додавати до статті тим часом нічого не збираюся, а того, що Ви додаєте в листі про моого батька, покищо вистачить. В окремих спогадах може бути більше і повніше про всіх Ваших і наших. Надіюсь, що Ви в цьому поможете мені.

Д. К.

До редакції "Нових днів"

Вибачте, що посилаю Вам передплату з запізненням. Причина: докучала мені тяжка серцева недуга, через яку вже не мав надії й читати Ваш

журнал. Дякую, що не припинили висилати журнал — ще почитаю його... І вибачте мені, пенсіонерові по хворобі, що так мало жертвую на пресовий фонд.

З пошаною до Вас Григорій СИДОРЕНЬ

Просимо Вас, дорогий п. Сидорець, не жури-тись малою сумою на пресфонд, а більше дбати про своє здоров'я. Ми із вдячністю пам'ятаемо Вашу щедру пожертву минулого року, хочемо вірити, що здоровіші за Вас і заможніші — подбають про пресфонд. Здоровенькі будьте! Д. К.

ВП. Добродію Адміністраторе,

сердечно дякую за надіслані мені примірники ж. "Нові дні" (мова тут про примірники, яких читач чомусь не отримав за якийсь час — Ред.). Вірю, що Ви посылали мені "Н. Д." до Мехіко, але до Мехіко висилати — як вірити москалеві, що "...за цар'ям служба, а за Богом молітва — не пропадають".

...Коли маєте охоту, можете про оце сказати редакційній колегії. У числі 273 натрапив я на "ЛЮДИ І КНИГИ", а за наголовком там стоїть: літвинка Марія Гімбутас (навіть латинкою!). А оця професорша — моя землячка і знайома. Досить "цікава" рецензія. При самому кінці — ще "цікавіше", бо... — "чи слабе знання географії" (це закид рецензента авторці книги Марії Гімбутас). Врізано просто "з плеча". Мені, читачеві, хочеться запитати: а хто такий отой пан Ю. Перхорович — добрий знавець географії?

Я зараз же написав листа проф. М. Гімбутас, відповіді ще не одержав. При цьому мушу додати, що редактор знає свого давнього читача літовця. Я з приємністю сказав би, хто оця Марія Гімбутас...

Розуміється, було б приємно мати Вашу відповідь.

Прийміть мою подяку та літовсько-сердечні побажання

Йонас ЧЕСНА

Дорогий наш добрий Читачу і щирий Приятелю пане Чесна! Вам від нас найсердечніша подяка за листа і щире слово. Дуже нам жаль, що Мехіко — не Чікаго (тут Ви мешкали раніше), що Ви довго не мали від нас журналу.

Коли маєте бажання, напишіть відповідь на згадану рецензію, а ми надрукуємо її. Уже зараз просимо через Вас проф. Марію Гімбутас вибачити нам, якщо хтось із нас ненароком завдав їй кривду. Запевняємо Вас, що наш співпрацівник Ю. Перхорович — не має і не міг мати найменшого упередження до літовців, отже й до М. Гімбутас, як літовки.

Із щирою пошаною

Д. К. і В. П.

Едвард А. Бонард

ПРИЄМНА ВІСТКА ВІД БАТЬКІВ ЕДВАРДА БОНАРДА

Наши читачі-передплатники Юрій і Олександра БОНАРД, які довгий час жили в Мічігені, а тепер перебувають у Фрезно в Каліфорнії, з великою приємністю повідомляють про свою радість, що їх син Едвард А. БОНАРД успішно захистив докторську дисертацію (Ph.D.) в Claremont Graduate School.

Д-р Едвард Бонард тепер працює професором у Каліфорнійському штатному політехнічному університеті, Помона, на факультеті, що називається Business Management.

Поздоровляємо й від себе молодого науковця, бажаємо йому дальших успіхів у житті й праці, а його добрим батькам, як і нашим таким же читачам, і далі мати велику втіху й багато щастя в родині.

Редакція "Нових днів"

Доброго Вам здоров'я, трударі "Нових днів"!

...На тому весіллі (мова про весілля в Торонто — виходила заміж Марія Бойко, дочка п. Федора Бойка) Ваші торонтонці, гамільтонці, лондонці та ін. були якісь понастобурчувані, нагогошені, надуті — як сичі на лиху погоду. Усяким способом я підходив до таких персон, щоб довідатись, чи він або вона має щось з нашої преси, але від двох з десяти чув, що мають, а решта — тільки хвалияться, які мають "проперти" та скільки тисяч у банку...

Я тільки що повернувся з Су Сент Мари, де приєднав Вам ще двох передплатників "Н. Д.". Але грошей не брав від них — вірю в їх совість. Дав їм адресу "Н. Д." — і нехай самі передпла-

тять (це п. Іван Красенко і п. Василь Браток).

А від мене чекайте — хочу чи, вірніше, буду збирати "бомбу" в честь 25-ліття "Нових днів".

Ваш Микола ІЩЕНКО, Садбері

Дякуємо Вам, як дякували (і будемо дякувати), дорогий наш Миколо Григоровичу, що так дбаєте про наш із Вами журнал. Як буде готова Ваша "бомба", шукайте нас у "бункері" нашого видавництва — адресу знаєте. Нехай же Вам слухняно скачуту "нагорá" шляхетні метали, а Ви з усією своєю милою родиною — нехай засядете на найпочеснішому місці — серед найшляхетніших читачів-приятелів "Нових днів", коли відзначатимемо їх 25-ліття!

Усі Ваші трудари "Н. Д."

Чому діти брешуть?

Даючи фальшиву відповідь, дитина не завжди свідома того, що вона говорить неправду: її брехня не завжди навмисна чи свідома. Дитина часто перетворює, змінює дійсність, оповідає вигадані історії — не з метою обманути нас; маючи сильну уяву, вона не завжди може відрізнисти фікцію від дійсності. Десять близько сьомого року життя зникають у дитини брехні вигадані, фантастичні; на той час частіше виступають брехні "мотивовані", при чому мотиви бувають різні.

І влас раз дався намовити товаришам і вчинив щось зло. Мав почуття провини, але не зінав, як направити вчинене. Призвався матері, а та захотіла хлопця призвати батькові: мовляв, як сам признається, то не будеш покараний. І влас вагався, бо не був певен, чи буде дотримана та обіцянка. Батько спостеріг синову розгубленістю:

— Скажи всю правду, бо битиму, як не скажеш!

І влас розповів про свій лихий вчинок, а батько за пояс і т. д.

З того часу хлопець зрозумів, що не варто казати правду, не слід батькам вірити.

Діти напевно охочіше признавалися б у всіх своїх вчинках, якби знали, що будуть як слід вислухані — з увагою, ласкою і зрозумінням.

Деколи маля бреше, щоб приховати прикро переживання, не хоче бути осмішеним, боронить честь свого дому. Дівчинка не виконала шкільних завдань, бо в хаті була колотнеча, а в школі вона покликалася — як на причину — на біль голови. Взагалі домашня атмосфера часто спонукає дітей говорити стороннім неправду. Та їй не тільки стороннім. Ось батько питав доню лагідно: "Чому відразу не сказала правду?" А доня відповідає: "Бо мама була сердита".

Інша мати каже синові: "Не признавайся сьогодні батькові, що дістав у школі двійку: батько лихий нині і ладен дати тобі доброго прочухана".

Або скільки разів батько чи мати мовлять ді-

тят: "Коли хтось дзвонитиме, скажеш, що мене нема вдома".

Малеча вдається до брехні й тоді, коли батьки (чи взагалі старші в домі) затискають — коли треба й не треба — дитячу самодіяльність. Ось, напр., забороняють майструвати в хаті, нездовolenі, коли приходять інші діти — товариші забав; забороняють приносити в хату різні природні експонати (для колекціонування): комахи та жуки, всілякі рослини, камінчики тощо. Заборона спонукує дітей з усім цим ховатися від батьківського ока, а звідси й говорити неправду.

Найчастіше діти навчаються брехати тоді, коли зорієнтуються, що брехати вигідно, бо можна, скажімо, боронитися від тих чи інших вимог з боку старших. Коли перша спроба брехні вдалася, тоді дитина залюбки далі вправляється в ній, "вдосконалює", вигадуючи щораз дотепніші, спрітніші варіанти брехні.

Як протидіяти дитячій брехливості, як привчити малечу говорити завжди правду?

Річ ясна, що моралізування та стосування гострих кар — не дають потрібних наслідків. Натомість успіхові сприяє атмосфера повного взаємного довір'я, щирості між батьками й дітьми. Батьки (і взагалі старші) повинні уважно приглядатися і вчуватися в потреби й переживання дитини, в мотиви її поведінки. Коли малеча переюнається, що ми до неї завжди прихильні, "бліємо" її клопотами й переживаннями, вона не матиме жадних спонук, жадної охоти затаювати їх перед нами, вигадувати щось — взагалі брехати.

A. Юр.

АМЕРІКАНЦІ ПЕРЕМОГЛИ УКРАЇНЦІВ

Американська чоловіча баскетбольна команда, закінчуючи подорож по СРСР, зустрілася з українською командою в Києві. Вислід змагання 107-95 на користь американців.

Якщо це не перший раз, то принаймні рідкість, що спортивні дружини союзних республік мають нагоду самі грati з закордонними спортсменами, а не під назвою СРСР.

Американська преса, хоч і не вся, аж тепер починає бачити різницю між росіянами та іншими національностями СРСР.

УЖЕ Й НА УКРАЇНІ П'ЮТЬ ПЕПСІ КОЛА

Кілька тижнів тому туристи над Чорним морем уперше скуштували давно відомої в світі лепсі-коли — радянського виробу. Там пляшка її на третину менша за американську, але коштує в чотири рази більше, ніж в Америці, — аж 53 центи. І удвічі більше, ніж звичайна содова вода в СРСР.

Радянська пепсі-кола виготовляється в Новоросійську (Північний Кавказ) з імпортованої концентрованої рідини американської фірми "Пепсіко".

ПРЕЗИДЕНТ США — НОРМАЛЬНИЙ

Психологічний дослідний відділ при Вісконсинському університеті твердить, що як на пересічного запального американця — президентові лайки на відомих магнетофонних стрічках зовсім нормальні. Далі дослідники кажуть, що кожна людина, перебуваючи в стані великого емоційного збудження, мусить розрядити себе. Люди позбуваються перегріання сварками, бійками чи війною. Президент США зовсім нормально позбувався своєго тягару лайкою, замість якого іншого способу.

ДЕРЖАВНІ СКАНДАЛИ ПОЗА США

Не тільки американський уряд має "Ватергейт". По інших державах також викриваються скандали, що частіше вони там грошові, а не політичні.

У Великобританії недавно засуджено на кілька років ув'язнення п'ятьох високих урядовців і політиків за хабарі грішми, автомобілями, домами та закордонними подорожуваннями. Про це довідалися після збанкрутування однієї з найбільших архітектурних фірм у державі. Після перевірки виявилось, що фундатор фірми підплачував державних урядовців в обмін за іхні "ласки та послуги".

Міністрові культури СРСР Катерині Фурцевій винесено догану за те, що вона побудувала собі 170.000-доларову дачу, записану на ім'я її дочки. Дача була збудована з матеріалів, куплених за безцінь. Їй наказано повернути гроші державі за ті матеріали.

У Німеччині ходять чутки, що крім розкриття шпигунства в уряді, виявлено, що Віллі Брандт заплатив 125.000 одній знайомій, щоб вона тримала в таємниці іхні недавні близькі зв'язки.

НА ВАКАЦІЇ ДО ТУРЕЧЧИНІ?

На всіх граничних пунктах в'їзду до Туреччини американські консульти вивішують і роздають листочки з пересторогами не вживати і не торгуввати наркотиками в Туреччині, бо це суворо карається турецькими законами.

За одне вдихання наркотиків — два з половиною роки тюрми.

За тримання, навіть одного грама наркотиків — три роки тюрми.

За експорт чи імпорт — навіть одного грама наркотиків — від 10 до 30 років тюрми.

НА ВАКАЦІЇ ДО ПОЛЬЩІ?

Через обмежену кількість готелів у Польщі польський уряд заохочує приїжджих спинатися у знайомих. Отже, це вже не так, як в СРСР, де туристи мусять платити визначену суму грошей за кожен день свого перебування. У Польщі вимагається мінімального обміну закордонної валюти на польські злоті — 10 дол. від туриста, що перебуває в готелі, а 2.30 дол. від тих, що перебувають у знайомих з візою "відвідувача".

В СРСР автом не можна подорожувати поза межами зазначеного маршруту й зулинок, а в Польщі

турист може їздити, як правило, без ніяких обмежень.

Туристичним групам польський уряд любить показувати й хвалитися приватними крамницями та приватними господарствами. Уряд потурає навіть лєгеньким анекдотам на адресу росіян.

СУДИВСЯ ШІСТЬ З ПОЛОВИНОЮ РОКІВ

У Майямі, США, один автомобіліст, не візнавши 15-долярового штрафу, шість з половиною років проволочився по судах, у наслідок чого заплатив 6.000 доларів, покриваючи судові видатки.

Все почалося 1967 року, коли той автомобіліст, не знайшовши відповідного місця запаркувати своє авто, поставив його не так як треба між двома іншими автами. Власник паркової площа не забарився видалити те авто викликаним тягачем, після чого й прийшов від власника тягача рахунок на 15 дол. А тому що авто було видалене без спеціального на те ордеру від поліції, автомобіліст відмовився сплатити рахунок і вдався з позовом до суду. По шести з половиною роках тяганини по судах він виграв, і власник паркової площа, визнаний винним, тепер має покрити всі видатки, що іх мав автомобіліст.

Увага!

Увага!

АНАТОЛЬ ЮРИНЯК

Камікадзе падає сам

сповідання й фейлетони

184 сторінки, звичайна обкладинка

Ціна 4.00 долари

Замовляти в адміністрації "Нових Днів"

УВАГА!

УВАГА!

ЧИТАЧІ В ТОРОНТО
ЗАМОВЛЯЙТЕ ОПАЛОВУ ОЛИВУ
В УКРАЇНСЬКІЙ ФІРМІ

ALASKA FUEL LIMITED

425 Jane Street — Toronto 9

Нашим кліентам бесплатно чистимо печі
і гарантуємо безплатну цілорічну обслугу
печей.

НАШ ТЕЛЕФОН: 766-3040

**КОНЦЕРТНЕ ТУРНЕ ЄВГЕНІЇ МІРОШНИЧЕНКО І ДМИТРА ГНАТЮКА,
СОЛІСТИ КІЇВСЬКОГО ТЕАТРУ ОПЕРИ ТА БАЛЕТУ ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА,
КІЇВ, УКРАЇНА**

Євгенія МІРОШНИЧЕНКО — колоратурне сопрано, Дмитро ГНАТЮК — баритон, український народний артист, солістка Київського національного театру опери та балету ім. Тараса Шевченка.

КОНЦЕРТИ ВІДБУДУТЬСЯ В ТАКИХ МІСЦЕВОСТЯХ:

ТОРОНТО: нед. 20 жовтня, год. 8 веч. — Мессі Галл

ГАМИЛЬТОН: вівторок, 22 жовтня, год. 8 веч. — Гамильтон Плейс

САДБУРИ: четвер, 24 жовтня, год. 8 веч. — Фрейзер Аудіторіум (університет)

ВІНДЗОР: нед., 27 жовтня, год. 2 по пол. — Клірі Авд.

ОТТАВА: понед., 28 жовтня, год. 8 веч. — Нешнел Артс Центр

ВІНИПЕГ: четвер, 31 жовтня, год. 8 веч. — Сентеніял Консерт Галл

САСКАТУН: п'ятниця, 1 листопада, год. 8 веч. — Саскатун Сентеніял Аудіторіум

ВЕРНОН: нед, 3 лист., год 2 по пол.—Рекр. Комплекс

ВІКТОРІЯ: вівторок, 3 лист., год. 8 веч.—Мекферсон Плейгавз

ЕДМОНТОН: п'ята, 8 лист., год. 8 веч.—Джубілі Ауд.

ВАНКУВЕР: неділя, 10 листопада, год. 8 веч. — Квін Елізабет Театр

КЕЛГАРИ: вівт., 12 лист., год. 8 веч.—Джубілі Аудіт.

РІДЖАЙНА: четвер, 14 листопада, год. 8 веч. — Саскачеван Центр оф ді Артс

ТАНДЕР БЕЙ: субота, 16 листопада, год. 8 веч. — Селкірк Каліджейт Інститут

МОНРЕАЛЬ: понеділок, 18 листопада, год. 8 веч. — Пляс Дес Арт.

Ласкаво просимо любителів вокального мистецтва прибути громадно на концерти Євгенії Мірошниченко, яка на весь світ славиться одним з найкращих колоратурних сопранів, і, в той же час, знов послухати чарівного співу Дмитра Гнатюка і налюбуватись його милозвучним баритоном.

Квитки на концерт в Торонто можна набути:

Ukrainian Book Sellers Prosvita
324 Queen Street West
Toronto, Ont. M5V 2A2
Tel.: 368-2890

National Concert Agency Inc., Trafalgar Concourse
1226 White Oaks Blvd.
Oakville, Ont. L6H 2B9
Tel.: (416) 849-7676

Ukrainska Knyha
962 Bloor St. West
Toronto, Ont. M6H 1L6
Tel.: 534-7551

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх українських шкіл на еміграції:

1. Л. Деполович

БУКАР

Десяте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.
в Англії — 55 шіл., в Австралії — 1.50 дол.

2. Петро Волиняк

КІЇВ

Читанка для 3-ої кляси

Четверте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.
в Англії — 55 шіл., в Австралії — 1.40 дол.

3. Петро Волиняк

ЛАНИ

Читанка для 4-ої кляси

Четверте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.
в Англії — 55 шіл., в Австралії — 1.40 дол.

4. Петро Волиняк

ДИПРО

Видання друге

Підручник з історії української літератури
і хрестоматія

Єдиний на еміграції підручник такого типу
Книжка ілюстрована

Ціна: у Канаді і США — 2.00 дол.
в Англії — 75 шіл., в Австралії — 1.80 дол.

5. Петро Волиняк

ЗАПОРІЖЖЯ

Читанка для 5-ої кляси

у цій книжці багато історичних оповідань
Ціна: у Канаді і США — 1.80 дол.

в Англії — 75 шіл., в Австралії — 1.60 дол.

6. Петро Волиняк

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Друге видання

у книжці багато ілюстрацій, карт тощо
Ціна: у Канаді і США — 2.00 дол.

в Англії — 75 шіл., в Австралії — 1.80 дол.

7. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ч. 1

Фонетика й морфологія

Шосте видання

Ціна: у Канаді, США і Австралії — 2.75 дол.,
в Англії — 100 шіл.

8. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ, ч. 2

Синтаксис. Третє видання. Ціна \$2.50
Замовляти в "Нових дніях". Школам і книгарням та церковним громадам — знижка.

КУПІТЬ ЦІ КНИЖКИ!

М. Ю. Брайчевський, "ПРИЄДНАННЯ ЧИ ВОЗ-
З'ЄДНАННЯ; критичні зауваги з приводу од-
нієї концепції".

Книжка написана сучасним українським
радянським істориком. — Ціна: 2.00 дол.

Іван П. Багряний, "ЛЮДИНА БІЖИТЬ НАД
ПРИВОЮ". — Ціна: 6.00 дол.

Іван П. Багряний, "ТАК ТРИМАТИ".
Ціна: 3.50 дол.

Володимир Винниченко, "СЛОВО ЗА ТОБОЮ,
СТАЛІНЕ". — Ціна: 8 дол.

В. Винниченко, "НА ТОЙ БІК" — повість.
Ціна: 3.00 дол.

LOOK COMRADE — THE PEOPLE ARE
LAUGHING...

Підрядянський гумор зібрав і видав
Іван Коляска. — Ціна: 2.50 дол.

А. Юрінняк, КАМІНАДЗЕ ПАДАЄ САМ,
оповідання й фейлетони, 184 стор.,
звичайна обкладинка. — Ціна 4.00 дол.

М. Л. Подвесько, УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙ-
СЬКИЙ СЛОВНИК, тверда обкладинка,
блізько 60 тисяч слів. — Ціна: 7.50 дол.

М. Л. Подвесько, АНГЛО-УКРАЇНСЬКИЙ
СЛОВНИК, тверда обкладинка,
блізько 50 тисяч слів. — Ціна: 7.50 дол.

Василь І. Гришко, "ТРЕТЬЯ СИЛА, ТРЕТЬЯ
ШЛЯХ, ТРЕТЬЯ РЕВОЛЮЦІЯ". — Ціна: 1.50 дол.

Василь Іванис, "ДО ПРОБЛЕМИ КАВКАЗУ".
Ціна: 0.70 дол.

Олена Курілло, "УВАГИ ДО СУЧASНОЇ УКРА-
ЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ".
Ціна: 2.00 дол.

Андрій Бондаренко, "Слово в дискусії, якої не
було (замість аналізи дивних потягнень
пп. М. Іваницького та М. Степаненка)".
Ціна: 1 дол.

Анатолій Юрінняк, "ЗАСОВИ І СПОСОБИ ПО-
ЕТИЧНОГО ВИСЛОВУ". — Ціна: 1.00 дол.

Петро Карпенко-Криниця, "ІНДІЯНСЬКІ БАЛЯ-
ДИ". — Ціна: 2.00 дол.

Олександер Солженицин, "НОБЕЛІВСЬКА ЛЕК-
ЦІЯ З ЛІТЕРАТУРИ". — Ціна: 0.50 дол.

Книжки замовляти в адміністрації
"Нових Днів".

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668
If not delivered please return to:
NOWI DNI
28 Northcliffe Blvd.
TORONTO, ONT., CANADA
M6H 3H1

"УКРАЇНСЬКА КНИГА"

ГАЮ, ГАЮ, ЗЕЛЕН РОЗМАЮ. Пісенник.

Українські народні ліричні пісні.

"Музична Україна", Київ 1973, ст. 140. \$1.20

МИКОЛА ГЛУЩЕНКО. Альбом. Кольорові та чорно-білі ілюстрації. Альбом на українській мові, резюме — на англійській, французькій, німецькій мові.
"Мистецтво", Київ 1973, стор. 76. 9.55

Іваненко О. ТАРАСОВІ ШЛЯХИ. Роман
У популярній книзі описується дитинство, життя і особиста складна доля великого українського поета і художника Тараса Шевченка. Книга добре ілюстрована. "Веселка", Київ 1974, стор. 444. 5.00

Історія міст і сіл УРСР. ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ. Про минуле і сучасне Тернопільщини, про перетворення у містах і селах, про розвиток культури, освіти. Том ілюстровано картами, схемами, фотографіями. "Інститут історії Академії Наук УРСР". Київ 1973, ст. 626. 15.25

Логвин Г. Н. З ГЛИБИН. Давня книжкова мініатюра XI-XVIII століть. Книга знайомить з маловідомими мініатюрами та оздобленням давньоруської й української рукописної книги, показує у кольорових ілюстраціях образ і шлях, який вона

пройшла протягом віків. "Дніпро",
Київ 1974, стор. 194. 5.95

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ЗАКАРПАТТЯ. Альбом. Чудове видання, величного формату. Ілюстроване кольоровими фотокопіями картин відомих художників Закарпаття. Живопис, скульптура, графіка, монументальне мистецтво.
"Рад. художник", Москва 1973, ст. 145. 20.50

Петренко М. ПЕЧЕРНІ ЛАБІРИНТИ на території Києво-Печерського історико-культурного заповідника. Фоторозповідь. Кольорові ілюстрації. "Мистецтво", Київ 1974, стор. 60. 1.00

В. Прибитков. ІВАН ФЕДОРОВ. Повість про первого книгодрукаря, про створення перших книгодрукарських засобів, про сміливе редактування священих текстів.
"Дніпро", Київ 1974, стор. 235. 1.85

Руда Т. ІВАН ФРАНКО — ДОСЛІДНИК СЛОВ'ЯНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ.
"Наукова Думка", Київ 1973, ст. 145. 1.65

Федорів Р. ЖБАН ВИНА. Повість у легендах про славетного ватажка опришків Олексу Довбуша. "Дніпро", Київ 1973, стор. 300. 1.65

ЮРИДИЧНИЙ СЛОВНИК. "Академія Наук УРСР", Київ 1974, стор. 843. 5.70

УВАГА! До замовлення на \$1.00 (одного долара) просимо прислати 20 центів у Канаді і США на поштову оплату.

UKRAINSKA KNYHA

1162 Dundas Street West, Toronto 3, Ontario, Canada
Tel.: 532-8928